

750550

Bányai Lajos.

1895. évi
Bányai Lajos

KÖNYÖRGÉSEK,
EGYHÁZI BESZÉDEK,
É S
PREDIKÁTZIÓK,

MELLYEKET,
A' NAPKELETI CHOLERA-NYAVALYA

KÖZELGETÉSEKOR,
PUSZTÍTÁSA ALATT,
'S MEGSZŰNÉSE UTÁN,

A' HELV. VALLÁSTÉTELT KÖVETŐ
DEBRECZENI SZ. GYŰLEKEZET

SZÁMÁRA,

az-1851. Eszt. Júl. Aug. és Sept. Hónapjaibann
KÉSZÍTETT,

'S RÉSZSZERÉNT TSAK KIOSZTATOTT,
RÉSZSZERÉNT ÉLŐ SZÓVAL ELMONDOTT,
MOST PEDIG EGYBESZEDVE KIADOTT

S Z O B O S Z L A I P A P I S T V Á N
PREDIKÁTOR.

*Az egész Summa fordittatik a' Szegények
felsegélésére.*

Balogh P. Balogh

DEBRECZENBENN

NYOMTATTATOTT TÓTH FERENTZ ÁLTAL.

1 8 5 1.

I 298
1940

Kinyomtatódhatnak.

Debreczen, Novemb. 16-kánn 1831.

MÁRTON JÓ'SEF m. k.
Superintendentiális Könyv - Vígáló.

A⁹ most már végére hanyatló 1831. esztendő, a' Cholera-nyavalya pusztításánál fogva, valamint egész Hazánkra, úgy Debreczenre nézve is, a' gyászos emlékezetű esztendők sorába tartozik.

Minél kevesebbé esmertetett még, midőn reánk szállott, e' veszélyes nyavalya: annál nagyobb volt a' rémülés, a' félelem, melly előtte és vele jött. Annál nagyobb szükség volt azért, a' testi óvó és mentő szerek mellett, a' lelki bátorításra és vigasztalásra, valamint arra is, hogy a' kegyesen gondoskodó Felsőség Rendeléseinek, mellyek a' még akkor közönségesen ragadónak vélt nyavalya akadályoztatására tétettek, pontos telyesítésére hathatósan serkentessék a' nép.

Illyen tzelből készítettetek, (és, — hálá érette Annak, a' kitől van jó igyekezeteink megáldattatása! — nem is maradtak foganat nélkül) e' kitsiny Gyűjteménynek kivált elsőbb Darabjai: — az utólsóbbak a' hálá-

adásnak, és a' nagy számmal elhullottak emlékezetének, szenteltetvénn közelebbről.

Már elébb, nagy részént, külön külön kinyomtatva, most ismét, e' formábann 's renddel öszveszedve, 's **EKKLÉ'SIÁNKNAK AJÁNLVÁ** és általadva, sajtó alá botsáttatnak ezek: mind azért, hogy légyen e' Gyűjtemény a' rajtunk általment tsapásnak, 's az a' miatt törtéteknek egyik emlékjele: mind pedig, 's főképpen azért, hogy az ebből bevezendő egész summa fordíttassék **A' SZEGÉNYEK FELSEGÉLÉSÉRE.**

Tselekedje a' Népek sorsát vezérlő jó Isten, hogy soha többé Népünknek ne légyen ilyen munkákra szüksége, 's adjon Debreczennek, adjon a' Magyar Hazának, adjon minden Nemzeteknek, e' most végződő, 's reánk nézve olly szomorú esztendő után, minden hasonló tsapásoktól mentt, vidám, bódog esztendőket!

Írtam Debreczenbenn, December 6-dikánn 1831.

Sz. P. I.

I.

---

*A Cholera nyavalya Hazánkban
lett kiütésének hirt, az 1831-dik
Eszk. Junius utolsó napjaiban,
Városunkba elérkezvén, és az
é miatt származott félelem a ve-
szedelem közelgetése által nap-
ról napra neveltetvén: a meg-
rémült sziveknek bátorítására s
vigasztalására, a többek között,
a következő Elmélkedés mondatott
Julius 17-dik napján, a Nagy
Templomban.*

Szent Letzke:

*'Sóltár CXV. 9. Izráel! bizzál az Úrbann: azok-
nak segítségek és pai'sok ő, kik ő benne
biznak.*

Akármibenn állott légyen, kétség nélkül kö-
zönséges vólt a' tsapás, melly az Izráel fíjait vagy
tsak fenyegette még, vagy pedig nyomta már és
sanyargatta akkor, midőn a' megnevezett 'Sóltár-
nak Szerzője vigasztalásra megszóllalt, és báto-

ritást éneklett. Az egész néphez intézte annál-fogva szavait; az egész népnek szívét kívánta erősítve felemelni, ezen ígéjivel: *Izráel! bizzál az Úrbann: azoknak segítségek és pai'sok ő, kik ő benne bíznak.*

Mi lehetne most, mi reánk nézve is, az időhöz és félelmes környülállásainkhoz inkább illő, mint ezen meghallott bátorítása a' Sóltár-írónak? Mi nyújthatna, átaljábann mindenkor, akár az egygyes szenvedőnek, akár a' megfélemllett népnek, hathatósabb vigasztalást, mint az Istenbenn vetett bizodalom, mellyet kivált a' Keresztyén Vallás, valamint nevel 's erősít: úgy a' szenvedések között különösen ajánl? Itt azért, a' hol egyedül találtathatik az, itt keresünk mi is vigasztalást most, midőn lakhelyünket, Hazánkat, és Nemzetünket közös veszély fenyegeti. És, hogy vigasztalásunk annál helyesebb, fundamentomosabb 's hathatósabb légyen: vizsgáljuk meg ez órábann, és értsük meg: mind azt, hogy minn épül, mind pedig azt, hogy mibenn áll a' Keresztyénnek Istenbenn helyezettett bizodalma?

I. Az Úr megtehet mindent a' mit akar, pedig mindég tsak jót akar; az Isten mindenható és merő azon szeretet: ezek az igazságok teszik a' fundamentomot, melyenn a' Keresztyénnek bizodalma épül.

Nem akarom, 's nem lehet tagadni, hogy némely tekintetekbenn vethetjük mi bizodalmun-

kat az emberekben is. Mert, miért nem várhatnánk azoktól jóakaratot, szeretetet, pártfogást és segédelmet? a' mellyeknek várását jelenti éppen 's foglalja magában a' bizodalom. Miért nem várhatna a' szegény, alani'snát a' tehetősebbtől? miért nem az alattony sorsú, óltalmat a' hatalmastól? miért nem reménylhetnénk ártatlanúl, hogy szerentsétlenségünkben sem hagynak el, sőt sietnek segedelmünkre esmerőink 's jó barátink, és vígasztalóink lesznek bánatunkban? miért nem éltethetnénk szívünket azon édes biztatással, hogy ha a' nyavalyák által leverettetve ágyba szegeztetünk, még akkor is, — még utolsó óráknak nehéz kínjai között is, — apolgatni fognak bennünket hozzánk tartozóink; vagy, ha ezek nem lennének, még az idegenek között is találnánk olly irgalmasra, ki elhúnyó szemeinket szelíd kezével befogná? Hiszen a' különböző ajándékokat éppen azért osztotta a' bölts Gondviselés olly különböző mértékkel az emberek között, hogy egymásnak javára sáfarkodjanak azokkal. Olly tzéllal vezet te őket a' társasági életbe, hogy, még a' szükségek és bajok által is öszvefoglaltatva, keressenek 's találjanak egymásnál segédelmet és óltalmat.

Megtsálná azonban magát, és valóbann fővenyre építené házát, a' ki tsak az emberekben bíz nék, 's ezt a' bizodalmat akarná tenni nyú-

godalma kútfejévé. Tsalárd ez a' bizodalom, mint az emberi szív; állhatatlan és kétséges, mint az emberek jó indulatja és szeretete. Erőtlen is ez a' bizodalom boldogításunkra, valamint erőtlenek magok az emberek. Hányszor van, hogy a' ki pártfogást igére tegnap, elfordúl tőlünk ma? Hányszor van, hogy eltávozik, midőn sírnia kellene velünk sírókkal, a' ki egygyütt örült velünk örülőkkal? Hányszor van, hogy a' szeretetnek színe alatt gyűlölség rejtezik, 's hogy *békességet szóll felebarátjával az is, a' kinek szívébenn gonosz vagyon?* Hányszor van, végtére, hogy a' legjobb akarat 's a' legszívesebb igyekezet mellett sem nyújthatnak segedelmet az emberek? Az ég dörgései; a' repülő villámlások; a' föld ingadozásai; a' zúgó szélveszek; a' jégesőnek zörgései; az árviznek rohanása; a' természetnek minden háborúji, — mind amaz intését újítják meg a' 'Sóltáríronak: *ne bizzatok az emberek fijaibann, kibenn nintsen szabadításra való erő;* mind így könyörögtetnek egyszersmind bennünket: *Uram! Te légy segítségül, mert hijábavaló az emberi segítség.*

Úgy van: az igaz Istent nem tudó Pogány is érzi azt, hogy sokszor hijábavaló az emberi segítség; érzi, hogy valami felsőbb hatalomnak óltalmára van neki szüksége. Ezért fut, félelmei közt, szent berkeibe; ezért a' magos helyekre,

mellyeket úgy tisztel, mint hatalmasabb valóságok lakhelyeit. Ezért kiáltja szükségébenn Isteneit, mellyek tsak az ő képzeletének vagy kezeinek munkáji. Ezért borúl artzra azok előtt; ezért igyekezik — ajándékkal, áldozattal — azoknak kedvét megnyerni. — Együgyű fija a' természetnek! nem tudod te, hogy a' kikhez folyamodol, erőtlenebbek magadnál. *Szájok vagyon, de nem szólnak; szemeik vagynak, de nem látnak; füleik vagynak, de nem hallanak; kezeik vagynak, de nem tapogatnak.* Üresen tér azért vissza a' te kiáltásod, és bizodalmat nem követi segedelem. — De, még így se vesd el kezedből a' pislogó métszet: míg majd egyszer a' kegyelem napja fog tündökölni néked is! A' te setét gyanításod, erőssége a' mi világos hitünknek. A' te alacsony érzésed emeli a' mi esméretünk magosságát. — Kell Istennek lenni, mivel tapogatva te is keresed azt. Onnan felülről kell jönni az emberek óltalmának: mivel a' hozzád hasonlók világábann te sem találod azt. A' mennybe kell emelkedni az ember bizodalmának: mivel a' tiéd sem tud megállapodni e' földönn.

Igen is: a' mennybe emelkedik a' mi bizodal munk. Abbann helyheztetjük mi azt, a' ki mindeneket teremtett, mindeneket megtart, hatalmának beszédével; abbann, kinek az egész természet enged; ki előtt nintsen semmi le-

hétetlen; a' ki szöll, 's az megvan; parantsol, 's az véghezmegyen. Nints erő, melly annak ereje előtt semmivé nem lenne. Nints hatalom, melly meg nem hajtaná magát előtte. Nints szükség, mellyet ki nem pótolhatna; nints veszély, ostor, és tsapás, mellyet el nem fordíthatna; nints jó, áldás, és kegyelem, mellyet nem adhatna. Nem tsak teheti pedig ezt, hanem akarja is tenni, és, midőn nagysága imádásra hív bennünket; midőn felséges vóltának meggondolására önként meghajolnak előtte térdeink, 's reszketve a' porba esnek: akkor felemel bennünket, és bizodalmat önt belénk végetlen jósága. *A millyen magos az Ég a' föld felett, olyan nagy az Úr jóvólta az őtet félökhöz. Miképpen könyörül az Atya az ő fiainn: azonképpen könyörül mi rajtunk az Úr.*

Bízzatok az Istenbenn, kik őtet így esmérítek! *mert meg nem szégyenülnek, a' kik őtet várják. Bízzatok az Úrbann, mert ő benne vagyon az örökre megmaradandó erősség. Izráel! bízzál az Úrbann: azoknak segítségével és pai'sok ő, kik ő benne bíznak.*

II. Illy erős, illy mozdúlhatatlan fundamentomonn épül a' Keresztyénnek bizodalma, melly osztán abbann áll, hogy minden helyheztetésbenn, minden környülállások közt megmarad az ő nyúgodalma, megelégedése, reménysége, bátorsága. Megmarad az, ha ő e' világot

's ebbenn a' dolgok folyását; meg, ha a' maga sorsát 's történeteit vizsgálja, ítéli. — Látja ő, hogy e' világban sok rosszakkal van elegyítve a' jó; látja, hogy itt sokszor átokká változik az is, a' mi különben áldásnak eszköze; látja, hogy itt az éltető erők is gyakran öldökölnék; látja, hogy a' hatalmas természet, játékot üzvénn mint egy a' legnemesebb valóságokkal is, az embereknek egész seregeit veszi el gyakorta akkor, mikor a' porhoz köttetett hangyák tsoportjait gondosan megőrzi. Látja, hogy itt az élet javai igen egyenellen mértékkel osztatnak; látja, hogy az igaz érdem sok munkával, töredéssel, áldozattal szereztetik, 's még is ritkán nyer jutalmat; látja, hogy a' közjóért buzgóknak szép igyekezete sok akadályokra talál, midőn az álnoknak nemtelen szándéka telyesedésbe megy. Hallja a' kegyes Á'sáfok énekét, mellyben azok, a' gonoszok virágzását, 's az igazak szenvedését panaszolják; hallja az ügyefogyott árváknak sírását; hallja a' kesergéseket a' miatt, hogy itt az örömök igen hijánosok; hogy itt a' legártatlanabb reménység is gyakorta megsalattatik. — A' gondolatlan fennakad ezekenn. A' hitetlen megretten és hánykódik ezek miatt. A' bolond, — akkor láttatvánn maga előtt böltsenek, ha ezekből minden böltsességet kitagadhat, — hideg elvetemedéssel ezt mondja az ő szívébenn: *nintsen Isten.* — Kevély féreg! hát

te, egy porszeme lévén a' világnak, így mersz a' teremtésnek magosságairól és mélységeiről ítéletet hozni? Nem tudod-é, melly kevés az, a' mit te láatsz és felfoghatsz? Nem tudod-é, hogy az egészket kell esmerni annak, a' ki az elszórtt részeknek öszveállítását érteni akarja? —

Uram! nem fúvalkodik fel szívem; sem szemeim nem emelkednek fel, és nem járok nagy és én felettem való tsudálatos dolgokbann. A'

'Sóltár-írónak ezen szavaival rekeszti bé a' Keresztyén ezt a' vizsgálódást, 's megalázzánn magát azon fő böltesség előtt, mellynek tulajdonítja a' világ minden dolgait; elhívén és tudván, hogy nem lézen semmi, ha az Úr nem parantsolja; megnyugszik azokonn is, a' miknek végét nem érti, és a' tzéllal ellenkezni látszókra nézve is ezt mondja É'saiással: *ezek is az Úrtól származnak, a' Seregeknek Urától, a' ki tsudálatos az ő tanátsaibann, nagyságos az ő tselekedeteibenn.*

Így tartja meg nyúgodalmát, Istenébenn bizván, a' Keresztyén akkor is, ha a' világról magára fordítja figyelmét, 's önnön sorsát vizsgálgatja. Még pedig nem tsak abbann az esetben tartja így meg nyúgodalmát, ha oka van szerentséjénn örvendezni: mert hiszen illyenkor minél inkább önként jön a' megelekedés, annál vétkeesebb a' zúgolódás. Akkor is nyúgodt ő, ha szomorú színnel vagynak bevonva élete tör-

ténetei. Ha talán származása szegény hajlékhoz, alacsony sorshoz köttetett; ha talán neveltetését a' szükség sanyarúvá tette, 's tehetségeinek kifejlését akadályoztatta; ha talán az ifjúi kornak szokott örömeibenn kevés részt vehetett; ha talán gyermeksége barátjaitól a' társaságban meszsze maradt: mind ezekre, 's átaljában minden elmúltakra nézve így szól megnyugodva: *az én Anyámnak méhétől fogva, Isten! a' Te óltalmad alá-vettettem; az én Anyámnak méhétől fogva Te vóltál vezérem 's erős Istenem.* — Jó reménységgel néz a' jövendőkre, noha azokat ő reá nézve is vastag homály fedi, és ő is *abból, a' mi reá következik, semmit eszébe nem vehet.* De tudja, hogy a' Mennyei Atyának kezében van sorsa. Az Úrra hagyja annál fogva útját, tudván, hogy ő gondot visel. — A' jelenvalókbann pedig, hálát adva fogadván el minden áldást, bátran megy szembe a' keresztviselésekkel, és azoknak sújja alatt ollyanná leszs, mint a' nádszál, melly a' szélnek ereje alatt meghajlik ugyan, de el nem törik. *Ez az én vigasztalásom nyomorúságombann, hogy az Úrnak beszéde megvigasztal engem:* így szól szenvedései között, az Istenbenn bízva; és, ha többen vagynak, a' kik vele egygyütt szenvednek: azokat is hasonló bizodalomra serkenti a' 'Sóltárírónak ezen szavaival: *Izrael! bízzál az Úrbann: azoknak reménységek és pai'sok ő, kik ő benne bíznak.*

Azonbann, nem olyan a' Keresztyénnek ezen bizodalma, hogy ő, annál fogva, lomha eltompúlással 's munkátlanúl várná az Égnek áldását, segedelmét, és szabadítását. *Ne kísérsed a' te Uradat Istenedet:* így felelt az Úr Jézus a' kísértő léleknek, midőn attól ilyen közvetlen segedelem várására készttetett volna. És az a' Jézus felelt így, a' ki pedig másutt nyilván mondta, hogy ő *kérhetne az Atyát, hogy tizenkét sereg Angyaloknál többeket adna ő mellé, a' veszedelem idejénn.* — Igaz ugyan, hogy, *ha az Úr nem építi a' házat, hijába fáradsz, a' kik azt építik.* De azért senkinek feje felett nem emelkedik békéző hajlék, ha maga nem épít. Igaz, hogy *hijábalaváló dolog, reggel hamar felkelni, 's későn fekiüdni le, és nagy fáradsággal enni kenyéret,* ha az Úrtól áldás nem jön. De azért senkinek asztalára nem ereszkedik a' magosságból kenyér, ha maga nem keres. Igaz, hogy, *ha az Úr nem őrzi a' várost, hijába vigyáznak az őrzők.* De azért, vigyázat nélkül, mint és nem lehet bátorság. A' miénk tehát a' munka, az igyekezet: az Úré pedig az áldás, de a' mellyet ő csak az igyekezőnek munkájára szállít. A' miénk az akarás és a' futás: az Úrtól van pedig osztán az előmenetel.

Munkálkodj azért, te, ki az Istenbenn bizol! munkálkodj hűséggel és serénységgel, 's ak-

kor várj a' magosságból segítséget, bóldogulást. Vedd elő, a' veszedelem idejénn, és fordítsd hasznodra a' szabadulásnak lehetséges eszközeit, 's akkor biztasd magad, az égnek segedelmével. Akkor szóll neked, 's bátorítja a' tsapások között rettegő szívedet, ama kegyelmes ígérlet: *ne félj, mert én veled vagyok; meg ne rettenj, mert én vagyok a' te Istened, ki téged megerősítlek, és az én igazságomnak jobb karjával támogatlak téged. A' hegyek megindúlnak, és a' halmok megrendülnek: az én irgalmasságom pedig te töled el nem távozik.*

* * *

Óh! mikor lehetett volna az Úrnak ezen bátorító ígérletére nagyobb szükségünk, mint éppen a' mostani környülállások közt? — Ímé, aggodás, szokatlan, és még eddig előttünk esmeretlen aggodás szállott reánk a' közelebbi napokbann, a' szomorú hírek miatt. A' mit, ez előtt néhány hónappal, tsak úgy hallánk vala, mint valami távolról jövő mennydörgést, most közlelről — óh! már igen közlelről — hangzik füleinkbe, ama fenyegetése az Úrnak: *azt tselekszem, hogy titeket a' félelem elfoglaljon, megemészto' dögös betegséggel egybe.* Félelem zavarta meg e' miatt a' mi örömiinket, rettegés állott tsendes nyugal munk helyébe. Attól való félelem fogott el benniinket, hogy, midön a' nyári áldásnak elvételére kinyújtjuk

kezeinket, az öldöklő Angyalnak fegyverét fogjuk meg azokkal. Attól való félelem fogott el bennünket, hogy csoportonként fogunk nagy hirtelen elhullani; 's holt-testek rakásaival fogunk béterítettetni útszáink. Titkoltt rettegéssel néznek már egymásra a' hív házastársak; rettegő szívvel tekintenek gyermekeikre a' szerető Szülék: mintegy előre látván már, miképpen fogja a' döghalálnak erőszakos keze a' kellemetes köteleket széllyeltépni.

De, hát elenyészett-é a' mi reménységünk? el-é Istenbenn vetett bizodalunk, és Keresztyn hitünk? Hát elfelejtenénk-é illy hamar ama' bátorító szavait a' Sóltár-írónak: *Uram! Te benned bíznak, a' kik esmérk Nevedet; mert el nem hagyod azokat, a' kik tégedet keresnek. Mint a' Jéru'sálem körül hegyek vannak: azonképpen vagyon az Úr az ő népe körül mind örökké?* — Hiszen, mi is az Úr népe vagyunk; az ő Neve, esmérete, tudományja, tisztelete lakik mi közöttünk. Tudjuk, hogy az ő karjai meg nem rövidülnek; irgalmasságai el nem fogynak; ígéretei megállanak, nem változnak. Tudjuk, hogy ő a' mi életünknek Ura, és hogy tudta nélkül tsak egy hajsza sem eshetik le fejünkről.

Bátran azért! ne engedjük eltsüggedni szívünket, mert én reménylem, én hiszem, hogy még mi az Úrnak hálákat adunk szabadításáért.

Pásztorunk, 's kegyes őrizőnk volt ő nekünk eleitől fogva. Pásztorunk és őrizőnk leszz a' most fenyegető veszedelembenn is. Hív Előjárókat adott ő minékünk, a' kik, békességünk-ért 's megmaradásunkért mindent elkövetnek, a' mit emberi erő és előrelátás tehet. Telyesítsük mi is híven ezeknek rendeléseit; segítsük elő javunkra intézett igyekezeteket, kész engedelmesség által. — Ha talán ott fenn a' van rólunk elvégezve, hogy a' döghalál áldozatjaivá legyünk: ám légyen ebbenn is az Úr akaratja; hadd essünk az ő kezébe! De annak sorsa, — akár itt marad, akár elmegyen, — rettenetes lenne, a' ki miatt másoknak el kellene menni. Óh! ha valaha, most van arra különösen szükség, hogy a' szeretetnek, békességnek, könyörületességnek indulatait felöltözzük. Mert, a' ki ilyen környűlállások között is gyűlölné felebarátját, gyűlölné polgár-társát: nem érdemlené az, hogy embernek, annyival inkább hogy Keresztyénnek neveztessek.

A' többire nézve pedig, bízzuk magunkat, Keresztyéni megnyugvással, Istenünkre, jó Atyáinkra. *Izrael! bízzál az Úrbann: azoknak segítségek és pai'sok ő, kik ő benne biznak.* Mert, kihez is folyamodhatnánk, kibenn bízhatnánk, ő rajta kívül, másbann? Ki az, a' ki minket úgy szeretne mint ő? Ki az, a' kinek hatalma olyan vólna, mint az övé? Óh! ha

ő velünk van: mi árthatna akkor nekünk? *A ki lakozik a' felséges Isten rejtekében, a' ki a' Mindenhatónak árnyékában nyugszik: nem léssen annak félelme az éjjeli rettegetől, 's a' nappal repülő nyíltól; nem az éjjel dühösködő dögtől, 's a' délbenn pusztító döghaláltól. Ha elesnek is mellőle ezeren, és jobb keze felől tíz ezeren: mindazáltal hozzá a' veszedelem nem közelit, mert az Úr annak őltalma.*

Jó reménységet vigyünk tehát el innen az Úrnak házából, a' mi házainkhoz. Jó reménységet vigyen innen minden Atya, minden édes Anya, gyermekei közzé, 's megölelvén vigasztalja és bátorítsa azokat, figyelmeztetvén őket a' mennybenn lakozó irgalmas Atyára. Azzal a' jó bizodalommal hagyjuk itt ezt a' Szent Helyet, hogy nem utólszor vóltunk most itt egygyütt; hogy még továbbra is öszve fogunk itt gyűlhetni. Ezzel a' bizodalommal oszoljunk el innen: szánkba vévén egyszerismind, 's zengedeztetvén mind itt mind otthon, ama felemelő énekét a' 'Sóltár-írónak: *az Isten a' mi őltalmunk, és erősségünk: ezokáért nem félünk, ha a' föld megindúlna is. Ámen.*

Ezen Predikátzió után mondott Könyörgés.

Mindenható Isten! ki egyedül uralkodol minden dolgokon, és hatalmat senkivel meg nem osztod, sem a' mennyen sem a' földön! Te tő-

led jó mind az, a' mi itt mi rajtunk 's mi velünk történik, valamint a' jó, szinte úgy a' gonosz. Te hozod reánk a' vidám napokat; Te küldöd a' nyomorúságos időket. Ha Te megakarsz bennünket áldani: akkor nints, a' ki megzavarhassa jól-létünket. És ha ostorozni akarsz: nints, a' ki bennünket előled elrejtse, és mihelyt parantsolsz, azonnal eljönnek a' tsapások, a' bűnnek büntetésére.

Megrettenve látjuk, világnak igaz Bírója! hogy fel van most emelve ellenünk büntető ostorod. Mert Hazánknak eddig békefényben nyugodt helyeire borzasztó döghalál szállott, 's közelgetvén hozzánk, siralmas pusztulással fenyeget bennünket.

Igaz vagy! Uram! — azt mondja lelkünk, — igaz vagy, ha kárhoztatsz, igaz vagy, ha büntetsz minket. Mert siketek voltunk szavadra, ha hívtál; elfelejtkeztünk rólad, ha megáldottál bennünket. Törvényeidnek nem engedtünk; ösvényeidről eltávoztunk. Nints bennünk jóság, nints érdem, a' mellybenn bízhattunk, és, ha tetteinket nézzük: nem merjük hozzád emelni szemeinket, nem merünk irgalmat kérni: sőt inkább megvalljuk töredelmes szívvel, hogy kemény ítéletedre 's büntetésre vagyunk méltók.

De tudjuk és ez bátorít bennünket, hogy Te nem csak igaz, hanem irgalmas is vagy vég

nélkül. Tudjuk, hogy nem gyönyörködöl a' bűnösnek halálában; hanem megtérésében és életében. Azért, a' Te irgalmasságodra és szent Fiadnak érdemére nézvén, szóllunk Néked, Te a' kibenn egyedül bízik a' mi lelkünk! Esedezünk Néked, midőn közlről fenyeget benünket a' veszély, hogy légy nekünk pa'sunk, óltalmunk, őriző pászorunk; hogy ne fordítsd el ortzádat mi tőlünk, sőt inkább végy környül és fedezz bé minket kegyes óltalmaddal. Tiltsd el Városunktól az öldöklő Angyalt: hogy bé ne terítse holt-testekkel útszáinkat; meg ne töltsé sírással és jajgatással házainkat.

Esedezünk Néked, hogy fordítsd el ostorodat azokról a' helyekről is, mellyek telyesek immár jajszóval, annak nehéz sujja miatt. Fordítsd el azt a' mi egész édes Hazánkról, Nemzetünkről, és minden Népekről.

Add vissza mindenütt a' megrémült szíveknek elébbeni nyúgodalmát; adj háláadásnak örvendő énekét a' sírók szájába, és töröld el azoknak ortzájiról a' könnyeket.

Engedd, óh életnek Ura! hogy békességben s bátorságban tölthessük itt hamar elmuló napjainkat, mellyeket minékünk engedsz; és hogy azoknak lefolyása után, a' természet rendénn szóllittatvánn ki általad, tsendesen költözheünk el, Néked ajánlvánn lelkünket, Néked Istenünknek, irgalmas Atyánknak. Amen.

II.

Kiütvénn Városunkbann, Julius 25-dik napjann, a' Cholera nyavalya, 's e' miatt a' Templomok bezáratatvann, és a' közönséges Istentisztelet megszünvänn: hogy a' Népnek — a' reá szállott tsapás miatt megnevekedett — lelki szükségai valamennyire megelégttessenek: Auguszt. 4-k napjann kiadatvann, házanként kiosztatott a' következő
KÖNYÖRGÉS.*)

Óh igaz ítéletű Isten! sírunk és kesergünk Te előtted, mert megnehezedett rajtunk, és naponként nehezedik a' Te ítéleted.

Az éjtszaka kegyetlenkedő dög, és a' délbenn pusztító döghalál rettegteti a' mi szíveinket, fogyasztja minden nap seregünket. Jobb és bal

---

*) Vétetett ez, nagyobb részént, Szikszainak, Lelki-Áldozatjaiból. Reám tsak annyi völt bizva, hogy azonn, a' körülállásokhoz képpest, némely változtatásokat tegyek

a' Szerző.

kezünk felől hullanak Esmerőseink, Jóakaróink, Szerelmeseink; betegekkel, halottakkal telyesek sok házak; sírás és jajgatás hallik az útszákonn; az Árvák és Özvegyek szaporodnak: az ő szerelmeseiktől megfosztattak sohajtoznak; siralomra fordúlt átaljába a' mi örömünk, keserűségre minden éneklésünk, szorongattatunk mindnyájan, és olyanok vagyunk mint a' halálra rendeltettek.

Kihez mehetnénk e' siralmas állapotbann, hogy vígasztalást keressünk, és kinél találhatnánk azt, Te rajtad kívül, Irgalmasságoknak Atyja? Nintsen nekünk sem a' Mennybenn, sem a' földön Te náladnál több, a' kibenn bízassunk. Téged esmérünk úgy, mint szeretettel telyes Atyát. Téged tisztelünk úgy, mint mindenható Felsőget.

Te hozzád kiáltunk azért ez inségbenn mi Urunk és mi Istenünk! Tenéked könyörgünk, hogy megemlékezzvén a' Te irgalmasságodról, fordítsd mi hozzánk kegyelmes Ortzádat, 's ne engedj mindenestől fogva megemésztetni bennünket.

Tudjuk ugyan, hogy nem kegyelemre, hanem büntetésre vagyunk méltók; mert elhagytuk a' Te útaidat, megrontottuk Törvényeidet, megútáltuk kegyelmességedet 's békességestűrésedet, melly által minket megtérésre hívtál; nem gondoltunk ígéletiddel 's fenyegetésiddel, mellyekkel megjobbulásra serkentettél; visszaéltünk

jótéteményiddel, mellyekkel magadhoz vonni igyekeztél; neveltük naponként hamisságunk számát, 's bűneinknek sokságával magunkra vontuk a' Te haragodat. Megaláztatván azért magunkat a' porig, megesmérjük és megvalljuk, hogy méltán emelted fel ostorodat mi ellenünk, 's megérdemlettük a' tsapást, mellyet reánk bocsátottál.

De tsakugyan Atyánk vagy Te minékünk, ha szinte mi szófogadatlan Fiak 's Leányok voltunk is; tsakugyan Te vagy a' mi Urunk Istenünk, ha szinte mi engedetlen szolgák 's szolgálók voltunk is. Ha véghetetlen is a' Te igazságod, melly bűneinket bünteti: de más felől hajlandó vagy Te a' kegyelemre is, és irgalmasságod az Egeket éri.

Ezen Te irgalmasságodbann és Szent Fiad érdemébenn bízván azért, szöllumk Te hozzád, kiáltunk és esedezünk, hogy szánj meg minket, és fordítsd el haragodat rólunk. Parantsolj az öldöklő Angyalnak, hogy tegye le immár pusztító fegyverét. Óh jusson hozzád Irgalmas Atyánk! a' mi kiáltásunk, 's találjon meghallgattatást. Menjen füleidbe az Özvegyek sírása, az árváknak jajgatása, a' haldoklóknak lassú sóhajtása, 's nyerjen kegyelmes választ a' Te irgalmadtól.

Ha pedig tovább is jónak találod, rajtunk tartani ostorodat: adj lelkünkbe békességéstűrést, bíztasd, erősítsd, bátorítsd rettegő szívünket.

Nyújtsad hathatós vigasztalásodat azoknak, kikre a' pusztító nyavalya mérgé kiterjed; enyhítsd azoknak kínjait, 's ha tsakugyan meg kell halniok a' test halállal: tisztítsd meg lelkeket a' Krisztus vérével, és vidd bé a' bódog örök életre.

Minékünk is, ha kitöltöd, szabados ítéletedből, a' keserű pohárt; ha reánk botsátod az uralkodó dögleletes nyavalyát: adjad, óh nagy könyörületességű Isten! hogy a' fájdalmakat türelessel és tsendességgel viselhessük, a' Te mi felölünk való végezésednek bételyesedését bizodalommal várhassuk, ha meggyógyulunk, Szent Nevedet a' szabadításért áldhassuk; ha pedig meghalunk, Szent színedet megláthassuk, és a' Te bódog egygyességedre eljuthassunk, a' Te ingyenvaló irgalmasságodból, a' mi Urunk Jézus Krisztusbann való hitnek általa. Ámen.

III.

*Naponként nevedvénn a' pusztító
nyavalyának dühössége, 's azzal
egygyütt a' félelem és rettegés: a'
Népnek bátorítására, vigasztalá-
sára és nyugtatására készítettett,
's Augusztus 9-kénn kiadatvann,
hasonlóúl házanként kiosztatta-
tott a' következő
EGYHÁZI BESZÉD.*)*

Istenfélő, mostan terhes kereszt
alatt nyögő Hívek!

*Miképpen ül pusztán tsak ő maga a' Város,
melly bővölködik vala sok néppel! mimódon sír
felette igen éjtszaka, és az ő könyhullatásai az
ő ortzájánn lefolynak! Így kezdi Jérémiás Pró-
féta a' Siralmas Könyvet, mellybenn a' Jéru'sá-
lem romlását kesergi.*

---

*) Mindjárt akkor, másoknak kívánságára, ugyantsak
a' Szerző által, (valamint a' II. szám alatt lévő Kö-
nyörgés már elébb egy Nevetlen által) Németre is
fordított, és kinyomtattatott.

Ki szólhatna mostan Ti hozzátok, a' Vallás nevébenn, úgy hogy a' Prófétának felhozott szavainn ne kezdené beszédét? Ki irhatna, ki elmélkedhetné most a' mi Városunkról, úgy, hogy siralmas könyvet ne formálna írása, elmélkedése? — *Ímé a' melly félelemtől félénk, az jöve mi reánk.* A' minek elsőben ugyan tsak meszsziről jövő híre, azután közelgetése retten- te bennünket, itt van immár az a' gonosz, a' rettenetes döghalál, és dühösködik közöttünk. *Ímé, úgy van immár a' mi Városunkra nézve a' dolog, a' mint szól Amós Próféta: ezt mondja a' Seregeknek Ura: minden útszákon lészen jajgatás, és minden útszákon ezt mondják, jaj! jaj! —* Igen is, jaj hallik mindenfelé a' mi útszáinkon; jaj töltötte bé a' mi egész lak- helyünket. *Mert feljött a' halál a' mi ablaka- inkra, bėjött a' mi házainkba, hogy elveszesse a' kitsíny gyermekeket az útakról, az ifjakat az útszákról.* Jaj hallik mi közöttünk minden- felé; itt a' hirtelen leesőknek 's kínlódóknak, amott a' nagy számmal szaporodó Özvegyeknek és árváknak jajja. *Ezekért sirunk mi, és sze- meinkből alá mégyen a' víz: mert meszsze tá- vozott tőlünk a' Vigasztaló. Megsokasztotta az Úr mi közöttünk a' sirást, és a' jajgatást; bé- töltött bennünket sok keserűséggel.* Sok százak- ra mégyen már azoknak száma, kiket levágott a' láthatatlan fegyver. És a' kik még eddig élet-

benn vagyunk is, alig merünk, nem napokat, hanem csak órákat is ígérni magunknak, 's hideg borzadással emlékezünk gyakorta a' Prófétának ama' szavaira: *elközelgetett a' mi végünk, bétöltenek a' mi napjaink, bizony eljött a' mi végünk.*

De, hát az-é ezen rövid Beszéd tzelja, hogy a' különben is kesergőket keserítse, és hogy rémítse azokat, kiket különben is elfogott és levert a' félelem? Hát nem sokkal inkább arra van-e mostan szükség, hogy telyesíttessék ama parantsolatja az Úrnak: *vigasztaljátok, vigasztaljátok az én Népemet?* Igen is, olly véggel készült ez együgyű Elmélkedés, hogy légyen az olly keskeny tsatorna, mellyenn a' megfélemlettek közzé szivárogjon ki legalább egynehánytsepp a' Vallásnak vigasztalásiból, most, midőn az uralkodó közös veszély miatt bészárva kell állani azoknak a' Szent Helyeknek, mellyekben egyébkor, valamint az igazság, úgy a' vigasztalás is, úgy foly, mint a' sebes patak, az Isten beszédének gazdag kútfejéből. Óh! most érzik a' huzgó lelkek sokszoros mértékben: melly kívánatosok, drágák, és kellemetesek az Úrnak hajléki! most, midőn azokbann megjelenni nem lehet. De tudjuk mi, mert gyermekségünktől fogva arra taníttattunk, hogy, valamint maga a' Mindenható nem lakik kézzel tsináltt Templo-mokbann: úgy az ő tisztelete sints bizonyos he-

lyekhez köttetve. Tudjuk mi, hogy minden hely, mellyről áhítatos foházkodás emelkedik fel az Égre, szent hely és Istennek háza. Tudjuk, hogy Templommá teszi a' legalacsonyabb hajlékot is az abbann lakozók éneklésének zengése, 's imádságok lassú szava. Így légyen azért most közöttünk naponként minden ház Templommá, és a' közönséges Isteni-tiszteletnek megszűnését pótolja ki, a' mennyire lehet, a' háznépek magános foházkodása. — Most, éppen most hadd láttassék meg mi rajtunk, hogy a' Vallás igazságai, mellyek a' békességes időkbenn olly bővséggel hirdettettek mi közöttünk, nem hangzottak el Templomaink falai között, hanem a' szívekbe hatván, kivetettek az életre. Most vegye elő kiki azokat, a' mellyekre eddig taníttatott, 's készítsen azokból magának, készítsen a' hozzátartozóknak is, az uralkodó ínségbenn, vígasztalást. Most hadd mutassa meg az Evangyéliom, melly mi közöttünk bővséggel predikáltatott, a' maga erejét és hathatóságát, a' bátorításra, a' vígasztalásra.

Mert, hát valyon tsak a' bóldog időkhöz lett volna-é köttetve a' mi reménységünk? Valyon a' mi Istenbenn vetett bizodalmonk tsak addig állott volna-é, míg a' tsendességnek és bátorságnak vidám napja tündöklött felettünk? 's leesnék-é az a' porba, mihelyt komor fellegekbe borúlt Egünk? Hát valyon nem szégyenül-

nénk-é meg, ha a' mi népüktől, mostani nyomorúságunkbann, ezt kérdhetnék az idegenek: *nintsen-é helyénn a' te Isteni félelmed, reménységed, és várásod? avagy kitsínyeknek tetszenek-é néked az Istennek vigasztalási?* Nem! Istennek Népe! úgy-é? nem engedjük mi, hogy erőtlenné légyen reánk nézve az Isten beszéde, a' melly közöttünk lakozik? Úgy-é? nem hagyjuk eltsüggedni szíveinket most is, midőn az Úrnak látogató kezei ennyire megnehezettek rajtunk? Úgy-é? nem felejtjük el, nem, az ínség közepette is, ama felemelkedett Éneklőnek ezen buzdító szavait: *a' kik biznak az Urbann, hasonlatosok lesznek a' Sion hegyéhez, a' melly meg nem mozdúl?* Úgy-é? nem fog kiesni elménkből, a' mit hallottunk a' mi füleinkkel, a' mit Atyáink beszélték minékünk: *minémü dolgokat tselekedett légyen az Úr az ő idejebenn, 's régtől fogva?* Nem fog kiesni elménkből, a' mit magunk is láttunk, tapasztaltunk, 's megismértünk, hogy hajléka volt az Úr a' mi népünknek eleitől fogva? Úgy-é? nem szününk meg annál fogva reményleni, hogy Istenünk és hajlékunk leszsz ő nekünk ezután is? Most ugyan kemény a' tsapás, mellyet reánk botsátott. De tudvänn, hogy ez is az Úrtól vagyon, a' Seregeknek Urától; tudvänn más részről méltatlan 's bünös voltunkat: nyugodtan hordozzuk a' reánk tett Keresztet, megalázzvänn magunkat

a' fenyítő ostor alatt. Most ugyan úgy látszik, hogy elfelejtett az Úr, és elvetett bennünket, a' mi bűneinkért. De tudjuk, hogy *csak egy szempillantásig tart az ő haragja, jó akarátja pedig örökkévaló.* Bizunk azért, 's lelkünket megerősítve hiszszük, hogy nem fog soká késni az Úr a' segedelemmel, hogy ismét hozzánk fordítja kegyelmes ortzáját, és meghallgat minket. Igen is: meghallgat minket a' mi irgalmas Istenünk, kihez mind addig kiáltunk, míg meghallja a' mi könyörgésünk szavát.

Azonbann, Istennek Népe! a' mi bizodal-
munknak nem szabad vaknak, restnek, és dolog-
talannak lenni. Igaz, hogy a' mi a' végzések
Könyvébenn fel van rólunk írva, annak bé kell
telyesedni. De, mi légyen az? nem tudjuk. Tud-
juk pedig azt, hogy mindent, a' mi tsak hatalmunk-
bann áll, tartozunk véghezvinni, életünk meg-
tartására: mert különben magunknak gyilkosai
leszünk. — Ímé, hív Előljáróink, (a' Mindenha-
tó légyen az ő fáradságoknak és hűségeknek
megjutalmazója!) mindent elkövetnek, a' mit te-
hetnek a' mi óltalmunkra! Ímé, az Istentől elő-
állított Orvosok, (az Úr fedje bé kegyes őri-
zetével ezeknek életét!) készen vagynak éjjel és
nappal a' szenvedők segedelmére! Ímé, a' kö-
nyörülő gondoskodás házakat, gyógyító szere-
ket, és eledelt rendelt a' szegények számára is!
Óh! ne vesse meg senki közzülünk, sőt fogadja

el hálaadással a' jóltévő eszközöket, mellyeket az Isteni Gondviselés e'képpen mutatott. Ne végye senki önként lelkére azt a' gyötrő érzést, hogy ő hívattatott 's nem ment, hallotta az Úrnak szavát, és nem követte azt! A' ki mindent véghezvitt, a' mit tsak tehetett: ha még is elszóllíttatik, az 's tsak az hal meg az Úrbann, tsak az mehet, magára nézve, bátor bizodalommal a' Mennyei Bíró elébe.

De, ne felejtjük el, hogy másokra nézve is van e' részben kötelességünk, melly azt kívánja, hogy őrizzük szerelmeseinket, őrizzük minden felebarátainkat az uralkodó veszélytől, 's ennek terjedését, tőlünk kitelhetőképpen, akadályoztassuk. Légyenek azért mi előttünk szentek minden e' végre kiadatott Rendeléseivel Előljáróinknak: mert az Isten szól hozzánk ő általok. Óh! bizony rettenetes számadást készítene magának, és mint felebarátjainak gyilkosa úgy jelenne meg az Isten ítélő-széke előtt az, a' kinek vétke, engedetlensége, gondolatlansága tsak egyre is felebarátjai közzül, annyival inkább sok százakra, kiterjesztené az öldöklő nyavalyát.

Bár keserű légyen azért, ha a' kinlódó nem vehet apolgotást Szerelmeseitől: nyugtassa meg őtet az a' gondolat, hogy így azok, legalább ő miatta 's ő általa, nem esnek veszedelembe. Bár keserű légyen, hogy meghólt szerelmeseink megfosztatnak az egyébkor szokásbann lévő tisztessé-

séges és vallásos eltakarítástól, és minden halotti pompa nélkül vitetnek ki: enyhítse ezen fájdalmat az a' gondolat; hogy e'képpen mi, és a' mi hozzánk tartozók, nem leszünk okai a' mások veszedelmének. Az anya föld így is tsendes nyugalmat fog adni a' meghidegült testeknek. Az azokból kiköltözött lelkek pedig így is egyenes útonn térnek vissza az Istenhez. — Majd, ha az Úrnak hatalmas szavára leteszi pusztító fegyverét az öldöklő Angyal; majd ha a' veszélynek megszűnése után, a' békesség és bátorság visszatérvénn, megnyílnak közöttünk ismét a' Szent Helyek ajtajai; majd, ha az életbenn maradandók ismét felmennek az Úrnak hegyére, 's öszvegyűlnék háláadásra az ő tornáztibann: majd akkor, ama kívánatos első Istentisztelet, a' háláadásonn kívül, arra is lézen szentelve, hogy közönségesen megsirattassanak azok, a' kik most kivágattatnak; hogy közönséges temetési pompa és tisztelet adattassék mind azoknak, a' kiket most Kedveseik sem kísérhetnek a' sírhoz.

Óh! mikor leszz, hogy felvirrasztja az Úr ama kívánatos reggelt! mikor leszz, hogy az ő feljövő napja békességet és nyugalmat hoz a' félelem után a' mi Városunkra! mikor leszz, hogy az Irgalmasságoknak Atyja megszünteti mi közöttünk a' sírást és a' jajgatást, 's háláadó víg éneket ad ismét a' mi Népünknek szájába!

Te Uram! örökké megmaradsz, és a' Te
széked nemzetségről nemzetségre. Elfelejtkeznel-é
örökké mi rólunk? elhagynál-é sok ideiglen
minket? Téríts meg Uram! minket Te hozzád,
és megtérünk. Újítsd meg a' mi napjainkat,
mint valának a' régi időbenn. Ámen.

IV.

*Enyhülvénn a' pusztító nyavalyának
dühössége, 's naponként kevesed-
vénn a' halottak száma: az egész-
ség dolgára ügyelő T. Biztosság en-
gedelméből, 's rendeléséhez képpest,
szabad Ég alatt, öt különböző he-
lyekenn (úgy mint: a' Nagy Tem-
plom előtt; a' Várad Útsza felső ré-
szénn; a' Czegléd Útszai Örzöház
megett; a' Csapó Útszai kapu előtt
lévő tágaspiatzonn; és a' Reform.
Ispotály mellett fekvő térségenn)
elkezdődött ismét a' közönséges Is-
teni-tiszteletek tartása, Sept. 3-k
napján, délyesti 5 órakor. Ezen
első Isteni-tisztelet az itt követke-
ző, — 's a' fenn tiszteltt Biztosság
rendeléséből és jóváhagyása mel-
lett készült — Egyházi Beszéddel
nyittatott meg.*

Keresztyén Gyülekezet, Istenfelő Hívek!

Imé, negyven gyászos napok eltelése után, mel-
lyek a' mi Városunkra nézve örökre szomorú
emlékezetűek lesznek, eljött ismét az a' kívántt

óra, mellybenn öszvegyülhettünk, hogy egygyütt fohászokdjunk a' Mindenhatóhoz. Eljött az az óra, mellybenn a' Harangok buzditó szava, a' hosszas és bús hallgatás után, megzendült ismét közöttünk, 's szent öszvegyülésre serkentett bennünket. Óh! soha sem vólt még ezen Harangok hangzása olyan szívreható, mint most; soha sem támasztott még az a' hallóknak belső részeiben olyan érzéseket, mint most. Valóbann úgy tetszett, mintha ama trombiták kezdetek vólna harsogni, mellyek majd a' halottakat fel fogják költeni. És méltán tetszett úgy: mert hiszen most mi mindnyájan a' halál árnyékának szomorú völgyében jártunk, 's mintegy a' halottak országából kezdünk most viszszajönni új életre.

Azonbann, nem vagyunk még ott, 's nem tért még annyira vissza közzénk a' bátorság és békesség, hogy a' közönséges Isteni-tiszteletnek szokott szent helyeinn lehetne öszvesereglenünk. A' rólunk gondoskodó Felsőség, életünknek óltalmazására, és a' dühösködő nyavalya terjedésének akadályoztatására, záratta bé azokat a' szent helyeket. És, fájdalom! még most nem engedik szomorú környűállásaink, hogy azok megnyittassanak. De tsakugyan ismét hozzánk fordította kegyelmes ortzáját az Úr, 's meghallgatván hozzá botsátott magános fohászokadásainkat; megáldván hív Előljáróinknak a' lehetőségig tökéletesített rendeléseit, 's jó igyekezetét; hasz-

nos foganattal koronázvann Orvosainknak hűséges fáradozásait: nagy mértékben megenyhítette közöttünk a' veszedelmes nyavalyának mérgét, 's ímé! megengedte, hogy, legalább itt az ő Ege alatt, öszvegyülhessünk az ő Nevének magasztalására.

Igenis: azért gyűltünk itten öszve, hogy hálaadó áldozatunkat mutassuk bé az Irgalmasságok Atyjának, a' szabadulásért, mellyet már közelíteni látunk. Egyszersmind pedig, hogy esedezzünk ő Felsége előtt, hogy vigye tökéletességre elkezdett munkáját, 's adja vissza telyes mértékben a' mi szíveink nyúgodalmát és örömet, a' hosszas rettegés, a' hosszas siralom után.

Midőn pedig könyörgésünkben ezt kérjük: ne felejtsük el, hogy tsak az reménylhet meghallgattatást, segedelmet, áldást, a' ki, a' maga reszéről, telyesíti kötelességeit. Vigyük véghez azért mi is híven mind azt, a' mit tehetünk arra nézve, hogy a' rajtunk fekvő tsapástól végképpen megszabaduljunk. Keressen a' beteg, halasztás nélkül keressen szabadulást, Isten után, a' tanúlt Orvosoknál, kiket az Úr arra hívott, hogy szerezzenek a' szenvedőknek enyhülést. Tartsa meg kiki közzülünk és telyesítse pontosan azoknak rendeléseit, kiket az Úr közöttünk Előljárókká tett, 's hatalommal felruházott. Áldást érdemlenek ezek tőlünk, mindnyájunknak ál-

dását és köszönetét érdemlik, a' hűségért, mellyel ezen közös veszedelem alatt megmaradásunkat eszközteni igyekeztek. Nyúgodjunk meg tehát továbbra is azonn, a' mit ők jónak, hasznosnak, és szükségesnek látnak, 's telyesítsük, a' mit kötelességünk ké tesznek. Hogy így, a' mi szíves igyekezetünk is hadd siettesse annak a' bódolg időnek eljövését, mikor, a' békesség és bátorság egészen viszsztatérvénn közzénn, bémehetünk telyes hálaadásra az Istennek Tornátziba, és élhetünk, szabadon és állandóul élhetünk azoknak javaival 's gyönyörűségeivel.

Most pedig, jertek tehát, és telyesítsük azt, a' mi öszvejövetelünknek fő tzélja, 's mutassuk be az Úrnak a' mi hálaadásunkat, 's esedezésünket.

Könyörgés.

Óh! hogy nevezzünk? hogy szóllítsunk meg Tégedet? Véghetetlen Felség, egyedül nagy, erős, hatalmas, és örökkévaló Isten! Úgymint Bíránkat, ki bűneinket bünteted, és hamisságinkért ostorozol minket? vagy pedig úgy, mint Atyánkat, a' kinél végnélkülvaló és az Egeket éri a' kegyelem? Sírjunk-é előtted, félve és rettegve? vagy pedig hálaakat adjunk megkönyebbült szívvel, ebbenn az órábann, mellybenn áhítatosságra öszvegyültünk itt a' Te Eged

alatt, a' kiterjesztett erősség alatt, mellyet kezeid formáltak?

Igenis, Uram! Sírva borúlunk mi Előtted a' porba, ha visszatekintünk a' közelebbi napokra 's hetekre, mellyekben láttunk sok gonoszt; — a' napokra és hetekre, mellyek gyászba borították Városunkat, félelemmel, rettegéssel, bánattal, keserőséggel töltötték meg szíveinket; — a' napokra és hetekre, mellyekben a' borzasztó döghalál kegyetlenkedve pusztított közöttünk; csoportonként vágta le közülünk áldozatjait, mindnyájunkat környülvett a' halál köteleivel, 's holt testek rakásai és megásott sírok között hordozott bennünket.

Sírunk Te Előtted, ha megemlékezünk azon Felebarátinkról, kik elestek a' láthatatlan fegyver alatt. Sírunk a' miatt, hogy sokakat nem látunk, nem találunk az élőknek földénn azok közül, kikkel még ez előtt tsak kevésel együtt éltünk, a' kiket esmertünk, a' kiket szeretünk, a' kik lelkünknek kedvesek valának.

Sírunk Te Előtted, ha a' setét gyászruhákra tekintünk, mellyekbe olly sokakat öltöztetett közöttünk az öldöklő veszély. Sírunk, ha füleinkbe mindenfelől jajgatás jő, a' nagyszámú Özvegyeknek és elhagyatott Árváknak szájából.

Sírunk Te Előtted, ha magunkra nézünk, 's meggondoljuk, hogy még mind eddig fel van

emelve félettünk látogatásod ostora; hogy még mind eddig hirtelenvaló leesés, és halál fenyeget bennünket; hogy még sokan lehetünk az uralgó közveszélynek prédájivá; hogy még nem tért vissza közzénk a' telyes bátorság és nyugalom, hogy még nem élhetünk a' Te Tornáztidbann való megjelenésnek édes örömevel.

De enyhül a' mi bánatunk, száradnak a' mi könnyeink, nyugodtabb kezd lenni és háláadásra buzdúl a' mi szívünk, annak látására, hogy Te, Irgalmasságoknak Atyja! meghallgatván sok sírásainkat, és magános esedezéseinket, kegyelemmel kezdettél fordulni mi hozzánk. Hálát adunk Néked, hogy nem vetted el végképpen minket, 's nem felejtkezted el örökre mi rólunk. Hálát adunk Néked, hogy midőn jobb és bal kezünk felől olly sokan hullottak el a' mi Felebarátink, minket befedezted óltalmadnak paisával; környülvettél kegyes őrizetteddel, és megtartottál mind eddig, 's megengedted, hogy, több életbenn maradt Keresztyén Társainkkal egygyütt, özvegyülhessünk, legalább itt a' Természetnek Templomában, a' Te Nevednek magasztalására.

Hálát adunk Néked azoknak életéért 's megmaradásáért, kiket megtartottál a' mi Kedveseink, Atyánkíjaj, jó Barátaink 's Esmerőseink között, kik szívünknek öröme 's itt létünknek gyönyörűségére vagynak.

Hálát adunk Néked a' szabadulásért, melyet közönségesen kezdettél felderíteni Városunknak, megfordítván a' tsapást, mellynek sújja alatt nyögtünk.

Egyszersmind pedig esedezünk Néked, Te ki merő azon szeretet vagy! hogy vigyed tökéletességre a' könyörületességnek munkáját, melyet elkezdettél. Vedd el mi rólunk egész mértékben a' döghalál rettentéseit; vidámíts meg és állíts helyre mindenestől-fogva minket, a' mi nyomorúságunk napjai után, 's megszüntetvénn közöttünk a' sírást és a' jajgatást, adjad a' mi szánkba állandóul a' telyes háláadásnak örvendő énekét.

Esedezünk Néked azokért, a' kiket látogatásod bánatba merített, gyászba öltöztetett 's kedveseiktől megfosztott. Esedezünk a' sok Özvegyekért és Árvákért, 's buzgó könyörgéssel kérünk, hogy légy ezeknek, — mert egyedül tsak Te lehetsz, — hathatós vigasztalójok; légy pártfogójok az ügyefogyottaknak, gyámolok azoknak, a' kik egyedül hagyattak.

Esedezünk Néked azokért, a' kik mi közöttünk még mostan is a' halál kötelei között lévén, kinlódnak és fohászkodnak. Esedezünk azokért is, a' kikre közzülünk talán még ezentúl fog szállani a' dögleletes veszély. Óh, Te ki mindent megtehetsz! mutasd meg ezekenn, kik erőszakot szenvednek, a' Te hatalmadat; enyhítsd

szenvedéseiket, bátorítsd tsüggendező szíveiket; tedd rájok nézve foganatosokká a' gyógyító eszközöket; áld meg a' segíteni kívánó kezeknek munkáját; áld meg az apolgotók fáradozását kívánatos kimenetellel.

Esedezünk Néked azokért, a' kik mi közülünk, kik még mindnyájan ki vagyunk téve a' veszedelemnek, tsakugyan áldozatjaivá lesznek még az Öldöklő Angyálnak, 's kivágattatnak általa. Ne hagyj el azokat a' kínoknak órájibann; állj mellettek bátorításoddal a' megosztattatás szempillantásábann; készítsd el őket a' bóldog halálra, 's költöztesd bé és vidd fel lelkeiket ditsősségednek fényes lakhelyébe.

Esedezünk végre Néked, Te, ki hatalmas vagy a' keserüből is édességet hozni ki! hogy fordítsd nekünk is javunkra a' látogatást, mellynek nehéz sújja alatt mostan nyögünk. Adjad, hogy légyen megtérésünknek eszköze a' tsapás, mellyet bűneinkkel érdemlettünk. Adjad, hogy ha áldásaid és ígéreteid nem hajthatták eléggé Te hozzád szíveinket: hajtsa és vezesse Te hozzád a' sujtoló ostor. Adjad, hogy az ínségbenn is megláttassék mi rajtunk az, hogy a' te tiszta beszéded és igaz esméreted lakozik közöttünk. Láttassék meg ez különösen abbann, hogy mi félrevetyénn minden bal ítéleteket, és tévelygő vélekedéseket, mindenekbenn úgy viseljük magunkat, mint benned okosan bízó és értelmes

Keresztyének; mint a' rendnek szeretőji; mint engedelmesek a' Felsőbbek eránt, a' kiknek hatalma és tekintete Te tőled vagyon a' Mennyből. Hogy e'képpen ditsóíttessék a' Te Neved mi általunk akkor is, mikor a' reánk botsátott keresztnek terhe alatt legörbedünk. Hogy osztán Te is megditsóíts minket Te magadnál az Egekben, mint olyanokat, kik hívek maradtak Törvényeidhez, 's félték és tiszteltek Téged, mind halálig. Ámen.

Mi Atyánk! 's a' t.

Bérekesztő Fohászokodás.

A' nyúgotra hanyatló Nap, és az alkonyodni kezdő estve elhív minket innen; a' hol szívünknek félelmét 's fájdalmát, egyszersmind pedig háláadó érzéseinket kiöntöttük Te előtted 's bémutattuk Néked esedezéseinket, Mindenható Atyánk! Sokszoros félelem és rettegés szállott a' mi szíveinkre minden estvének homályjával, miólta a' Te tsapásod rajtunk van. Most új bátorságot öntött belénk, mind a' szabadulásnak vidámító kezdete, mind pedig az, hogy szállhattunk itt közönségesen Te hozzád, Irgalmas Atyánkhoz. Bátrabban hajtjuk most nyúgodalomra fejünket: megújulvann bennünk annak erősítő tudása, hogy az a' kéz, melly bennünket fedez, 's dolgainkat igazgatja, hatal-

másabb a' halál kezénél. Áld meg, mi Urunk Istenünk! és neveld ezt a' mi bátorságunkat, és adj örvendetes telyesedést jó reménységünknek, mellyet Te benned helyheztetünk. Ámen.

V.

A' közelebbi szám alatt megnevezett naptól fogva, minden reggel, (az esős napokat kivévénn) tartatvann, szabad Ég alatt, a' feljegyzett helyekenn, közönséges Isteni-tisztelet: a' többek között, elmondattott egynehányszor az itt következő

REGGELI KÖNYÖRGÉS.

Mindenható Isten! Ura a' reggelnek, Királyja a' Napnak, Igazgatója a' természetnek, édes Atyánk, mi Istenünk! Óh! miolta reánk szállott sújtoló látogatásod, azolta, valamint az estvék alkonyodása rettegéssel töltötte bé szíveinket:

úgy reggeleink is új bánatra, félelemre és aggodásra virradtak. Mert mind egygyiket úgy kellett azok közzül néznünk, mint a' melly, vagy reánk vagy szerelmeseinkre nézve, talán utolsó leszs a' reggelek között. Mind egygyiket úgy kellett azok közzül néznünk, mint a' melly újabb halálos esetek szomorú hírével fogja keseríteni a' felébredőket.

Áldott légy érette, szeretetnek Atyja! hogy most már, valamint nagyobb nagyobb bátorsággal hajtuk fejünket az éjjeli álmra: úgy mind inkább nevedő vidámságra 's reménységre serkenünk fel, tsendesebb nyugvásunk után. Áldott légy érette, hogy az egymást felváltó reggelek újabb újabb szépséggel virradnak reánk, a' Te ismét hozzánk fordúlt ortzád fényjétől világosíttatvann.

Ímé azért, Mennyei jó Atyánk! hálát hozunk Te Elődbe most is a' reggelért, mellyre virrasztottál; hálát a' szabadulásért, mellyet mind inkább közelgetni látunk.

Óh légyen Előtted kedves a' mi hálánk 's dítseret-mondásunk; menjen Elődbe alázatos könyörgésünk, és nyerjen kegyelmes választ, a' Jézusért. Ámen.

Tisztelünk Téged, Isten! tisztelünk; mert Nevednek közel-létét hirdetik dolgaid. Magasztalunk Téged, erős Szabadító Úr! magasztalunk:

mert borúlt egünk setét fellegei közzül kitündököltetted reánk szabadításodnak fényjét. Áldunk Téged, Te, a' ki irgalmassággal bővölködöl! áldunk: mert nyilvánvalóvá titted mi bennünk, 's mi rajtunk, hogy haragod tsak egy szempillantásig tart, jó akarated pedig mind örökké vagyon.

A' Te munkád az, jó Atyánk! hogy mi itt vagyunk még az élőknek földénn, 's látjuk a' világosságot: midőn felebarátaink olly sokan, és olly hirtelen leszállottak a' halál árnyékának szomorú völgyére. A' Te kegyelmed az, hogy mi napról napra kevesebbé félünk immár az éjjeli rettegéstől, 's a' döghalálnak nappal repülő nyilatól, és a' megmaradás édes reménysege nagyobb nagyobb mértékben vidámítja szíveinket. A' Te áldásod az, hogy mi, kik az inség rettenetes napjaibann tsak egygyenként 's egymástól elszakasztatva, tsak sírva és nyögve fohászkodánk Te hozzád a' veszélynek mélységéből, most már Szent Gyűlésekben mondhatunk megtartatásunkért magasztaló hálát Néked, Néked, Szabadító Istenünknek!

Óh! ne szakaszd félbe, a' mit elkezdettél, Szeretetnek Atyja! Sőt inkább hajtsad tökéletességre kegyelmed munkáját. Óh! ne fordítsd el többé mitőlünk ortzádat, mellynek látásával bennünket újra megvidámítottál: sőt inkább tartsd vigyázó szemeidet állandóúl rajtunk. — Óh!

ne vond el többé tőlünk jó kedvedet, mellyel ismét hozzánk tértél: sőt inkább láttassad velünk és rajtunk annak naponként több több jeleit.

Neveld, e' végre, 's vidd elébb szíveink nyugódalmát, a' sok rettegések után, bátorságunkat, a' hosszas félelem után; örömlünket, haragod poharának kiivása után. — Tiltsd messze tőlünk végképpen az öldöklő Angyalt, melly most eltávozott közzülünk parantsolatodra: hogy határainkra soha többé vissza ne térjen; meg ne zavarja ennek a' helynek tsendes békességét, 's fel ne emelje a' Te néped ellen, ne ennek késő unokáji ellen is, pusztító fegyverét. — Állítsd vissza közöttünk elébbeni helyére a' békességet, bátorságot; add vissza minél elébb nekünk a' Te Tornátzidbann való megjelenésnek örömlét; vigasztald közöttünk azokat, kiket nehéz ítéleted bánatba merített; enyhítsd azoknak fájalmát, kiket látogatásod gyászba öltöztetett; fogd fel a' kesergő Özvegyeknek ügyét; viselj gondot az elhagyatott árvákra; nyújts könnyebbülést szenvedő betegeinknek; adj bátorságot, tsendességet, és lelki erőt azoknak, a' kik még közzülünk a' sírba szállanak. És, mint-hogy mindnyájunkra nézve változhatatlan törvénné titted, hogy egyszer meghaljunk: úgy igazgass, úgy vezérelj, úgy fordítsd látogatásaid sujját is hasznunkra, hogy akármikor jössz és szállítaszsz bennünket: készen találtassunk,

's félelem nélkül jelenhessünk meg Előtted szám-
adásra. Ámen.

Mi Atyánk! 's a' t.

Te, ki közel vagy a' Téged félőkhöz! jövel,
ne állj messze, 's ne távozzál el már többé
mi tőlünk. — Te, ki megszámlálod a' könnye-
ket, mellyeket Híveid hullatnak a' nyomorú-
ságbann! Lásd meg, 's szedd tömlődbe a' mi
könnyeinket, mellyek még most is hullanak
gyülekezetünkben, részszerént, mint bánat kön-
nyei, a' kiállott ínség után, részszerént mint
szabadulásnak öröm-könnyei, mellyekben há-
ládatos érzéseink ömlenek ki. — Te, ki gyö-
nyörködöl híveidnek hálájábann! Fogadd kedve-
sen a' mi hálánkat is, mellyet most elődbe hoz-
tunk, 's tekintsd úgy azt, mint reggeli kedves
áldozatnak füstjét. — Te, ki hajlandó vagy meg-
hallgatni a' könyörgést, melly a' felbuzdúlt szí-
vekből hozzád emelkedik! Hallgasd meg a' mi
esedezésünket is, mellyet áhítatos idúlattal bo-
tsátottunk fel az Égre. Hallgasd meg azt, mi
Urunk és mi Istenünk! 's mondj arra áldással
öszvekött Áment. Hogy, a' Te kegyelmed-
nek hozzánk lejendő telyes visszatérése által,
megvigasztaltassanak félelmes szíveink, oszolják
bánatunk, derüljenek reánk állandóul vidám reg-
gelek és bódog napok. Ámen.

VI.

*A Város teljes felszabadittatása, 's
a' Templomok megnyittatása kö-
zelgetésekor, de még, a' bátorság
kedvéért, előrelátó vigyázásból,
szabad Ég alatt, mondatott, Se-
ptember 16-k napjann, a' követ-
kező Elmélkedés.*

Szent Letzke:

Habakuk II. 3. *A látás még bizonyos időre ha-
lasztatott, és végezetre szöll, és meg
nem tsal: ha késéndik, várjad azt: mert
kétség nélkül meglészen és nem késik.*

Ker. Gyülekezet! Az Ó Testamentomi régiség
Szent maradványjainak az a' szép darabja, mel-
lyet megnevezék, úgymint a' Habakuk Próféta
írása, egy látást foglal magábann, mellyet ezen
választottjának mutatta az Úrnak lelke. Egy lá-
tást, melly borzasztó vala először, mivel azt
jelenté, hogy nagy romlás fog a' Népre követ-
kezni a' bűnökért, a' melly miatt azért, mind-
járt kezdetbenn, így kiálta a' Szent Író: *Uram!*

miért nézeted én velem a' nyomorgatást? Egy látást azonbann, melybenn az ínségnek szomorú képéhez közel álla a' szabadulásnak örvendetes képe, mellyet a' Próféta, megvidúlt lélekkel, így kezde leírni: az Úr én Istenem, és én Szentem: nem vesziünk el. — A' látásnak ezen vidámabb részére nézve szólla osztán az Isten embere a' Néphez e'képpen: a' látás még bizonyos időre halasztatott, és végezetre szóll, és meg nem tsal: ha késéndik várjad azt: mert kétség nélkül meglészen, és nem késik. Egyszersmind pedig, reménységének bizonyossága által felemeltetvénn lelkébenn, magossan járó énekben festé a' szabadításra jövő Isten megjelenésének ditsősségét: ilyen felkiáltással menvénn mintegy elébe a' véghetetlennék: én az Úrbann örvendezek, és vigadok az én Szabadító Istenembenn.

Nem, mintha vakmerően ott a' Próféta magos helyénn képzelném magamat: mert hiszen ő, a' mint mondja, *az erősségbenn álla*, én pedig itt erőtlenségbenn állok; — nem is, mintha az ő hatalmas előadását próbálnám követni: — mert a' ki az Isten lelkének ihletéséből szóll, annak szava mellett tsak gyenge rebegés lehet az ilyen közönséges erejű embernek beszéde: — nem, hanem azért vettem fel a' meghallott Szent Ígéket, mivel azokbann mostani helyhöztesítésünket 's környűlállásainkat találom leírva.

— Látás, a' Prófétáéhoz hasonló látás jelent meg nekünk is: mert nem csak én láttam, hanem mindnyájan láttuk azt. Láttuk annak borzasztó részét az inségbenn, a' melly reánk szálla. Láttuk immár vidámabb részét is a' szabadulásbann, mellynek örvendni kezdünk. Itt is azonbann, mint a' Prófétánál, nem jutott még el a' telyességre a' vidámabb látás. De itt is, mint amott, közel van a' bételyesedés ideje. A' honnan okom van nékem, mindeneket összefoglalva, így szóllani Tehozzád áhítatos Gyülekezet! a' Próféta szavaival: *a' látás még bizonyos időre halasztatott, 's a' t.* — Állapodjunk meg egynehány szempillantásig ezen Ígék körül; fejtsük ki valamivel bővebben a' látást, melly nekünk megjelent; értsük meg, miképpen kell annak bételyesedését várnunk, 's végre osztán, a' Próféta példája szerént, menjünk mi is a' Szabadító Isten elébe magasztaló Imádsággal és Énekkal.

I. *Az Úr én Istenem és én Szentem: nem veszünk el.* Méltán kezdhetem én is így a' mi látásunknak leírását. Igen is, láttuk mi, hogy a' rajtunk feküdt inség rettenetes éjje után pirosodni kezdett a' szabadulás hajnala. De még mind eddig felhők állanak ezen hajnalnak előtte; kétséges még, ha nem borúl-é az ismét sötétségbe, az óhajtott nappal felvirradása előtt?

Láttuk, hogy kezdett már bátorodni népünk; kezdett visszatérni rendes foglalatosságaira; kezd-

tek népesedni 's elevenedni útszáink; kezdtek az ortzák vidúlni. — Óh! mert az Isten ítélé-
tének terhes napjaibann, olly soká, másképpen
valának mind ezek. — Rettegés foga el akkor 's
gyötre minden szívet; félretéteték a' munka,
levétetének a' műszerekről dolgozó kezek, meg-
állá a' szorgalmatosság, még a' kenyér keresés
gondját is elfelejteté a' közel-lévő halálnak fé-
lelme; az üres útszákat bús tsendesség fedé,
mellyet alig váltá fel egyéb hang, hanem a' se-
gedelmet keresőknek jajja, a' segítséget vivők
jóltévő sietésének zörgése, 's a' halottas szeke-
reknek még ama' tsendességnél is borzasztóbb
lármája: átaljában pedig leverő bú, aggodás,
félelem üle, setét felleg formájábann, minde-
neknek ábrázatjänn. — Azonbann, még most
is, noha már megjelent a' vidámító látás, még
most is tartózkodással elegyes a' bátorodás; lát-
ható még a' félelem a' foglalatosságokon; lát-
ható a' társalkodásonn, látható minden képekenn.

Láttuk, hogy a' közelebb lefolyt napokbann
— sőt hetekbenn is — nem terjedett már a'
gyászruhák setétsége, 's nem szaporodott az Öz-
vegyek és Árvák száma ollyan rendkívülvaló
mértékben, mint az inségnek amaz elfelejthe-
tetlen napjaibann. Láttuk, hogy mind kevesebb
kevesebb számmal ásattattak már azok a' retten-
tő sírok, mellyek É'saiásnak ama szavaira emlé-
keztettek bennünket: *a' koporsó igen kiterjesz-*

tette az ő hasát, és az ő torkát felette igen feltátotta, hogy abba leszálljon a' népnek közönséges sokasága; azok a' sírok, mellyekhez képpest rendes temetőink, — ezek az egyébkor olly szomorú helyek, — valóbann kívánatosokká lettek most, mint a' tsendes nyúgodalom vídám lakhelyei, úgy hogy szívesen vágytunk azokba, 's kiterjesztettük feléjük karjainkat, boldogoknak tartvänn és mondvänn azokat, kik a' veszedelem előtt elköltöztvänn tisztességesen takarítottak az ő Atyjaikhoz. — Azonbann, noha már megjelent a' vídámabb látás, még is tsakugyan mind eddig sem elégedett meg a' hálál, 's ama szomorú sírvermek szájára nem tetett még oda az a' kő, melly azokat végképpen bezárná a' feltámadás napjáig.

Láttuk immár az áhítatos hívek gyülekezeteit, több helyekenn és több ízbenn, öszveseregleni, hogy sírva, hogy háláadva, hogy esedezve leborúljanak a' Mennybenn lakozó előtt. Óh! mert a' sujtoló tsapás irtóztató napjaibann még a' sem vala lehető, hogy a' Vallás óltárai körül megjelenjünk. Bézárva állának az Úrnak tornázi: de azért valának bézárva, hogy mi minél többen éljünk, 's minél többen magasztalhassuk, a' békesség viszszatérése után, a' Mindenhatót. Mert *nem a' meghóltak dítserik az Urat, 's nem azok, a' kik a' föld alá mennek; az élő, az élő dítseri Ötet, mint mi*

most. — Azonbann, mind eddig sem nyílhat-
tak meg a' Szent Helyek ajtajai; mind eddig
csak itt a' szabad Ég alatt lehet 's kell imádság-
ra megállanunk; most is gondosan kell nekem
számlálni a' szempillantásokat, mellyek, az alatt
míg én szóllok, elhaladnak; most sem mehetünk
még fel az Úr Szent Hegyére, amaz óhajtott
Isteni-tiszteletnek tartására, mellyről az az ígé-
ret tétetett, hogy az, a' háláadásonn kívül, el-
költözött felebarátaink és szerelmeseink közön-
séges megsiratására is leszen szenteltetve.

Úgy van tehát, minden részben úgy van
reánk nézve is a' dolog, a' mint mondta a' Pró-
féta, hogy *a' látás, az örvendeztető látás, még
bizonyos időre halasztatott, és végezetre szöll.*

II. De, ha el nem jött is még a' telyes idő:
nem tsal meg a' vigasztaló látás. Azért, Isten-
nek népe! *ha késéndik, várjad azt: mert két-
ség nélkül megleszen, és nem késik.*

Nem tsuda ugyan, ha mi, az inségnek sújja
alatt eltikkadvánn, így kiáltunk fel ottan ottan,
tsüggedésünk órájibann, a' Sóltár-íróval: *Uram!
miért állaszsz távol; miért rejted el magadat
a' mi nyomorúságunkbann; míglen felejtkezel
el mi rólunk mindenestől fogva; míglen rejted
el ortzádat mi tőlünk?* — Nem tsuda, ha mi,
annyi kiállott rettegeések után, szívszakadva óhajt-
juk már meglátni a' végső 's bizonyos határt,
mellynél az öldöklő Angyal felett ama' hatalmas

szózat fog hangzani: *elég immár, hagyd el; eddig jöjj, és ne menj tovább.* — Nem tsuda, ha mi, az Úr pitvarainak gyönyörúségeitől olyan soká megfosztatvann, naponként sohajtva 's epekedve kérdjük: *valyon mikor mehetünk el, hogy bemutassuk magunkat az élő Isten előtt?* — Nem tsuda, ha mi, sokáig meghallgattatás nélkül sírvann és kiáltvann nyomorúságunk méjségéből, most naponként esdekelve így könyörögünk: *Uram! hamar hallgasd meg a' mi szavunkat.* — Nem tsuda ez: de azonbann szükség, hogy szíveink érzéseinek 's forró óhajtásainknak ilyen kiömlésétől távol járjon a' békételenség vétke. Szükség, hogy a' mi várásunk békességes és türéssel öszveköttötött légyen, a' 'Sóltárírónak ama szavaira épülvénn: *régtölfogva tudom, Uram! a' Te bizonyságid felől, hogy azokat örökké állandókká teted.* Szükség, hogy a' mi várásunk általjában Keresztyénhez illő, alázatos, okos légyen, és az Istent ne kísértse. Mert, noha nem lehetett szebb a' Mózes ortzájának fényessége, mellyel ő hajdan leszállott a' hegyről, azon fényességnél, mellyel a' nyomorúság méjségébe leszálló Keresztyént az Istenbenn vetett bizodalom körülveszi: de, tsak addig tart ez a' fény, míg a' bizodalom okos; míg az rendkívül és természet felett való segedelmet nem vár; míg az ki nem rekeszti a' természeti eszközöket, mellyek által a' Gondviselés munkálkodik.

Légyen azért a' mi várásunk is egygyesítve munkás igyekezetünkkel, mértékletességgel, józansággal, tisztasággal, vígyázással. Mert jaj lenne annak, a' ki, megátalkodott vakmerősége, vígyázatlansága, engedetlensége által, hátráltatná vígyasztaló látásunk bételyesedését, és késleltetné a' szabadulást, mellyet olly óhajtva várunk. Jaj lenne annak, a' ki a' rajtunk általment veszélynek visszatérését okozná; a' ki miatt ismét megindulnának és szaporodnának az Özvegyeknek és Árváknak könnyei, mellyek megannyi átkokká lennének a' veszedelem szerzőjének fejénn. — Légyen a' mi várásunk öszveköttve tsendességgel 's szelíd engedelmességgel Előljáróink rendelései eránt, mellyek a' mi javunkra és megmaradásunkra tétetnek, 's szolgálják. — Légyen a' mi várásunk öszveköttve megtéréssel, minden jóra való erős elhatározással, Isteni félelemmel, 's úgy osztán végre buzgó könyörgésekkel a' szabadulás eljöveteleért. Mert, óh! tekintsünk tsak vissza a' régiség történeteire. Tsaknem egy-idős a' mi Városunk neve Magyar Hazánknak nevével. Századok jöttek, és századok mentek el. Tsapásokat hoztak azok, ostromokat, különböző veszélyeket erre a' Városra. Még is, ímé! mind azok között megmaradt, fennáll, 's virágzik ez most is. Pedig soha sem vették ezt körül magos hegyek, sem vizeknek folyamati. Nem ké-

szített ennek különös óltalmát a' természet, sem az emberi kéz, mesterség és szorgalom. Nem őrzötték ezt soha kőfalak és bástyák, sem Vá-
rak erősségei. Őrzötte egyedül az Úrnak hatal-
mas karja; őrzötte pedig 's megáldotta azért,
és az által, hogy lakosai békességet és rendet
szeretők, függést esmerők, az Előljárók. — a'
Felsőbbek eránt engedelmesek, tiszta erköltsü-
ek, jámborok, vallásosok, Istenfélők voltak —
Így légyen tehát ez ma is, és mindenkor, Ti
közöttetek, Keresztyén Polgárok, Ti, kiket az
Úr ez helybenn megtelepített! Vigyázzatok,
és meg ne engedjétek, hogy valaki közzületek
eltávozzék boldogúlt Eleitek ditséretes nyomai-
ról, 's gyalázatot vonjon azoknak emlékezetére,
gyalázatot lakhelyeteknek nevére. Nem az épü-
letek pompája és fényje, nem, hanem az légyen
e' Városnak megkülömböztető ékessége, hogy
értelmes, békességet követő, engedelmes, jámbor,
Istenfélő Polgárokat mutathasson ezentúl is, és
mindenkor.

Illyen feltétel alatt lehet nekünk mostani
örvendetes látásunkat kiterjeszteni a' jöven-
dőkre is. Így látom én, hogy Ti bennetek ál-
landóul ditsekedést fognak találni Előljáróitok,
a' kik arra hívattattak, hogy kimenjenek 's bé-
jöjjenek előttetek. — Így látom én, hogy okok
leszsz az idegeneknek is, kik reátok néznek,
tisztelettel eltelve így szóllani rólatok: *ez igaz*

Város, és hív Város. — Így látom én, hogy ott fenn is az, ki minden Népeknek, 's a' Világ telyességének fő Ura, tetszéssel és kegyelemmel fog reátok nézni. — Így látom, hogy az Úr, a' döghalál mostani pusztítása után, megépíti a' ti romlásokat, 's megszorít titeket, titeket és a' ti fíjaitokat. Így látom, hogy hozzánk fog fordulni irgalmasságával az Úr, 's ezt fogja mondani a' mi Sionunknak: *én népem vagy te; én vagyok, én leszek a' ti megvigasztalótok; és imé! elvészem a' ti kezetekből a' keserűség poharát, az én haragom poharának seprejét, 's nem iszszátok azt meg többé. Amen.*

VII.

September 4-k napjától fogva, a' legszorossabb vigyázat és vizsgálódás mellett sem találtatván tsak egy eset is, melly a' Cholera-nyavalyának jeleit mutatta, vagy lappangása felől tsak távolról is gyanút támaszthatott volna: a' Tekintetes Nemes Tanács rendeléséből, ugyan azon Hónap 23-kánn, a' Templomok megnyittatván: azokbann hálaadó Isteni-tisztelet tartatott. Melly alkalmatossággal, a' Nagy Templombann, a' következő Elmélkedés mondatott, az ahoz tartozó Könyörgésekkel.

Kezdő Könyörgés.

Óh! mire nyílnának meg legelősször ajjakaink, midőn ismét megállhattunk Királyi Széked 'sámo-lyánál, Mindenható Felség! — mire nyílnának meg ajjakaink, hanemha buzgó hálára, a' Te szabadításodért? — Óh! mivel fizessünk jótétemé-

nyidért? Te, kinek hatalmas karod fedezett bé minket az öldöklő Angyal pusztító fegyvere ellen! Te, kinek Lelked bátorította lelkünket a' döghalál rettentései közt! Te, kinek óltalmad megőrizte a' mi életünket, midőn mellőlünk olly sokan a' koporsóba szállottak! — Ímé! azért jötünk, hogy a' szabadulásért való hálának poharát felvévén, a' Te nagy Nevedet hívjuk segítségül. Óh! hallgasd meg, Te ki meghallottad végre a' mi sírásunkat az ínségnek méjségéből! hallgasd meg, és vedd kedvesen a' mi háláadásunknak szavát. Vigasztalj, Te ki ismét hozzánk fordítottad kegyelmes ortzádat! vigasztalj és éltes minket annak bóldog látásával. Tselekedjed, Te ki megadtad a' mi szívünknek örömét, felgyűjtvén bennünket ismét Szent Hegyedre, imadásódnak helyére! tselekedjed, hogy soha többé semmi tsapás meg ne foszszon minket pitvaraid gyönyörűségeitől. Hogy lakozhasunk állandóul a' Te Házadbann, és élhessünk annak javaival, mind addig, míg osztán végre a' Te atyai szózatod Hozzád közelebb hív, szent színednek látására juttat, és örökkétartó jókkal elégít meg minket a' Te fényes lakhelyedbenn. Ámen.

Szent Letzke:

'Sólt. XXX: 2, 3, 4, 5. *Felmagasztallak Tégedet, Uram! mert felemeltél engemet. — Én Uram Istenem! Te hozzád kiáltottam, és meggyógyítottál engemet. Uram! kihoztad a' koporsóból az én lelkemet, megelevenítettél engemet, holott egyebek a' koporsóba szállottanak. Ditsérjétek az Urat ő hivei, és ditsérjétek az ő szent-ségének emlékezetét.*

Keresztyén Gyülekezet, háláadás-ra jött Hívek!

Imé, megnyíltak tehát már, megnyíltak ismét előttünk a' Szent Helyek ajtajai, mellyeket az Istennek reánk szállott ítélete olly soká bészárva tartá! Óh! melly sok óráink, sok napjaink voltak, mellyekben nem mertük reményleni, hogy még valaha beléphessünk ezeknek küszöbén, — a' minthogy nem is léphettek be sokan azok közül, kik velünk utólszor egygyütt valának itt. Elteltek immár a' gyászos napok, mellyekben mi, mint hajdan a' Babilon folyóvize mellett ülő 'Sidók, hegedűnket fűzfákra függesztvénn, csak távolról, és csak sírva emlékezénk a' Sionról. Itt van az óhajtott idő, mellybenn, mint

hajdan a' Sionnak visszaterő fogjai, mi is úgy jövünk vissza az Úr Szent Hegyére, mint megannyi álmodozók, bételvén szánk vígassággal. — Éneklés zendült meg ismét ezen falak között, mellyek tsaknem elfelejték már az ilyen hangokat sokszorozva visszaadni; és, az olly soká tartott bús hallgatás után, Imádság és Íge hangzik itt újonnan.

Áldott nap, melly visszaadtad a' mi örömmünket, ismét öszvegyűjtvénn bennünket az Úrnak 'sámolya körül! Írattassál fel, megkülömböztetett betűkkel, ennek a' Népek története között, a' legnevezetesebb napoknak sorába: hogy fennmaradjon emlékezeted a' most élők, — fenn az ezután születendők között is, nemzetségről nemzetségre! Úgy írattassál pedig fel, hogy te légy utolsó az ilyen napok között; hogy ne kelljen többé, hasonló okból, hasonló ínség után, hasonló napnak virradni, erre a' Városra!

Itt vagynak tehát, és szabadon állanak ismét előttünk, a' Vallás óltárai, mellyeket a' reánk szállott tsapás olly soká setét borítékokkal fedeze. — Melyikhez menjünk először ez óltárok közzül, e' nevezetes órábann? A' kesergés óltárához-é? hogy arra, a' kiállott ínség, 's egyszersmind bűneink miatt, könnyeket húlassunk. A' hálaadás óltárához-é? hogy azonn a' szabadulásért áldozzunk. — A' fogadás-tétel óltárához-é? hogy a' mellett új szövetséget kössünk a'

szabadító Istennel. — A' könyörgés óltárához-é? hogy állandó békességet 's bátorságot kérjünk.

Ez utólsót fogjuk tenni majd Imádságunkban, mellybenn a' háláadás tüzetől lángra foggyúladni a' buzgó esedezés is. A' három elsőbb óltárhoz hadd vezessen bennünket ez a' rövid Elmélkedés. Mert, noha főképpen hálás érzésekkel telyes most minden szív, 's minden lélek dítseretet óhajt mondani a' Szabadítónak: de, valamint a' megfenyített gyermek, midőn megengesztelt Atyja elébe visszabotsáttatik, leborúlva sír elsőben a' miatt, hogy fenyítéket érdemlett, azután a' megkegyelmezést hálálja, 's végre jóra kötelezi magát: így kell nekünk is tenni most, midőn ismét megjelenhettünk a' Mennyei Atya előtt, ki a' nehéz ostor után kegyellemmel fordúlt hozzánk. Így kell nekünk is elsőben visszatekinteni arra, a' mi rajtunk történt; azután arról szóllani, a' minek kell történni most; és végre azt érteni meg, a' minek kell történni a' jövődöbenn. Mind ezeket pedig meríti az én beszédem, a' siralom után örvendező 'Sóltár-írónak ezen felvett szavaiból: *felmagasztallak Tégedet Uram!* 's a' t.

I. Mint a' 'Sóltáríró megemlíti a' felvett Ígékben az Úrnak látogatását, hogy osztán jóvóltát annál nagyobb fényben mutathassa; megemlíti, hogy ő a' koporsóba szállott vólt le, hogy osztán visszahozattatásáért annál buzgóbban ad-

hasson hálákat: így kell nekünk is most előhozni a' szomorú elmúltakat, hogy háláadásunk oka annál inkább szembetűnjék. És, midőn ilyen tzelből viszszanézőnk: több esztendőkönn látjuk végignyúlni a' tsapások sorát, mellyek vagy tsak fenyegettek, vagy valóbann értek is bennünket. Most a' sáskák pusztító tábora közelített határinkhoz; majd a' föld ingadozása szerzett szokatlan rémülést. Most a' rendkívül kemény Tél hozott újabb sanyargatást; majd kártévő árvizek ömlöttek oda is, hol azok talán soha addig nem habzottak. Most a' szűk termés fenyegette a' szegény népet éhséggel; majd a' harmokra szállott újra meg újra dögleletes veszély. Végre, — mintha egyenesen mi reánk mondatott volna ki ama fenyegetés: *kezemet kinyújtva vívok ti ellenetek, és nagy erős karral az én haragombann, és megverem e' Városnak lakosit, mind oktalan állatot, mind embert, 's nagy döghalállal halnak meg; —* hogy egészen megtelnék a' keserű pohár, eljőve közzénk az öldöklő Angyal, 's tsaknem Égyiptomnak ama' sorsát hozá Városunkra, melly szerént ott hajdan, a' tizedik tsapás miatt, *tsak egy ház is nem vala, mellybenn halott nem lett volna.*

Nem szükség, hogy én írjam le a' közelebb lefolyt gyászos Heteknek ínségét. Mert ki is tudna annak valóságához leírással tsak közelíteni is? Ki találhatna eléggé setét színeket, a' pestis ret-

tentéseinek festésére? — Igen eleven még ben-
nünk, az is leszs mind végig, ama' rettenetes
nap emlékezete, mellyenn, a' döghalál itt lét-
nek híre elterjedvén köztünk, elhalaványodtak
minden ábrázatok, homályba 's könnyekbe me-
rültek a' szemek, elfelejtetett az étel, az éjjeli
nyugodalom eltávozott, az ajtók bészárattattak,
megszűntek a' társaságok, úgy hogy kiki így ke-
sereghetett e' részben a' Soltáríróval: *az én es-
merőimtől, az én barátimtól, az emberi társa-
ságtól megfosztattam.* — Nem tudjuk, soha nem
fogjuk elfelejteni a' napokat, mellyeknek felvir-
radt reggelei megújították félelmünket, mint a'
testeknek árnyékát, és alkonyodott estvéji ne-
velték félelmünket, ismét úgy, mint a' testek-
nek árnyékát. Nem tudjuk elfelejteni a' napokat,
mellyek közzül mind egyiket úgy kellett néz-
nünk, mint a' melly vagy reánk, vagy szerel-
meseinkre nézve, utolsó lehet minden napok
között. A' napokat, mellyekbenn senki nem ígér-
hetett tsak egy órát is bizonyossággal magának,
mivel kéntelen volt látni, hogy a' Nemnek, a'
kornak, a' vagyonnak, 's az erőnek külömbse-
ge nélkül, *egygyütt hullottak el az Ifjak 's a'
Szüzek, az útszákonn a' földönn egygyütt he-
verték a' gyermek és a' vén ember, a' gazdagok
's a' szegények, az erősek és a' gyengék.* A' na-
pokat, mellyekbenn — a' Jérémiás szavai sze-
rént — *volt az Úr olyan, mint az ellenség,*

megvoná kezívét, megerősíté jobb karját, 's meg-
sokasltá közöttünk a' sírást és a' jajgatást,
úgy annyira, hogy kiterjesztette kezeit a' mi
Sionunk, de nem vólt vigasztalója. Óh! mind
ezeket nem hagyja elfelejtenünk a' gyász, melly-
be olly sokan öltöztek közöttünk; nem az elma-
radt özvegyeknek és árváknak sokasága; nem
hagyják elfelejteni azok a' borzasztó sírok, mel-
lyeknek tágas vermébe, azok között a' kik ve-
lünk egygyütt éltek 's egygyütt laktak, két ezer-
nél többen tétettek, és a' nélkül tétettek el,
hogy megadatott vólna nékiek a' Keresztyén ha-
lottakat illető szomorú tisztesség. — De, nem
maradtok, Ti már nyugvó áldozatai a' dög-
halálnak! Ti közös halottjai a' mi Gyülekezetünk-
nek! nem maradtok Ti részvevő könnyeknek 's
halotti pompának tisztessége nélkül. Életbenn ma-
radt gyászolók! ne gondoljátok, hogy elfelejte-
tett vólna az ígélet, melly, elköltözött Szerel-
meseitek közönséges megsiratása felől, az ínség-
nek napjaibann, tétetett vólt. Most ugyan elha-
lasztatik annak telyesítése a' háláadásnak ezen
órájáról: de azért halasztatik el, hogy elhúllott
Felebarátink annál nagyobb mértékben tisztel-
tessenek meg, egy különös és egyenesen arra
szentelendő óráján a' következő napoknak.

Mostan pedig, térjünk vissza mi még egy-
szer a' nyomorúság napjaira: de, a' Prófétá
intése szerént, ne azért, hogy *panaszolkodjunk*

*bűneinknek büntetése felől, hanem hogy tudakozunk a' mi útaink felől; 's midőn sírunk a' kiállott inség miatt, sírjunk egyszersmind, 's még inkább sírjunk a' miatt, hogy erköltsi mivóltunkhoz mérvénn az Úrnak látogatását, méltóknak ítéel bennünket arra lelkiismeretünk. Azért sírjunk, mivel a' bűnöket, a' Világhoz ragaszkodást, fősvénységet, tsalárdságot, kevélységet, bujálkodást eláradni látjuk. Azért sírjunk, mivel kéntelenek vagyunk megvallani, hogy nints már meg mi közöttünk régi szentsége az Úr napjainak, mellyeket hajdan, az elhúnyt [Atyák idejében, másokat is tiszteletre buzdító innepi tsendesség különböztetett meg. Azért sírjunk, mivel naponként, óránként, 's mindenütt azt kell hallanunk, hogy az Istennek szentséges neve tisztelet nélkül és hijába vétetik fel, sőt szidalmaztatik a' borzasztó káromkodásokbann, mellyeket a' még beszélni alig tudó gyermek siet a' felnevedettekől, — óh! igen sokszor Szüléitől! — siet megtanúlai. Azért sírjunk, mivel hidegséget kell sokakbann szemlélnünk, 's tiszteletlenséget, a' Vallás és annak szent dolgai eránt. Azért sírjunk, mivel mind ezekre nézve ilyen valástételre kényszerít bennünket lelkiismeretünk: *valyon nem igaz-e' az Isten, hogy minket büntet?* — És, midőn méltatlanságunk érzése így megaláz bennünket a' porig, akkor töltse-bé szívünket hálának érzésivel annak meggondolása,*

hogy az Úrnak ítélete, melly miatt jobb és bal kezünk felől olly sokan a' koporsóba szállottak, mi mellettünk bántás nélkül ment el. Akkor énekeljük osztán felemelkedő indulatok között a' 'Sóltár-íróval: *felmagasztallak Tégedet Uram!* 's a' t.

II. Hadd égjen tehát már, — minthogy ez fő tzélja mostani egygyütt-létünknek, — hadd égjen a' háláadásnak óltárán a' mi áldozatunk! Az alatt pedig hadd zengjen közöttünk *éneklésnek és szabadulásnak szava*, *ilyenképpen: az Úrnak jobb keze hatalmasan tselekedett.* — Még pedig, miként Szent Letzkénk Szerzője elébb magánosan ád hálákat: — *felmagasztallak*, úgymond, *Tégedet Uram! mert feleméltél engemet;* — azután pedig, nevedévénn érzései, 's mintegy nem térvénn már tovább magános énekbenn, másokat is háláadásra hív 's buzdít, ezekben: *dítsérjétek az Urat ő hívei, dítsérjétek az ő szentségének emlékezetét:* kövessük mi is ezt a' példát, ezt a' rendet háláadásunkbann. — Külömben is, valyon lehetne-é köztünk olyan, a' ki úgy jött volna e' Szent Helybe, hogy már elébb, hogy már többször, le nem borúlt volna magánosan a' szabadító Isten előtt? Tsak magánosan kelle megtartatásért fohászkodnunk a' félelem napjaibann, minthogy az Úrnak tornáztí bészárva állának. Valyon, a' ki megtartatott, elmúlathatta volna-é, hogy magános könyörgé-

sének meghallgattatását magánosan meghálálja? Az is tsuda, ha valaki egy éjnek eltöltése után fel tud kelni úgy, hogy legalább egy fohászko-dással ki ne jelentse háláját. Hát, a' kire a' döghalál félelmeinek rettenetes éjtszakája után a' szabadulás reggele felvirradt, nem megfog-hatatlan-é, ha az némán hallgat? Az is tsuda, ha valaki, egy ó esztendőnek viszontagságai után, dítséret-mondás nélkül be tud lépni az újnak küszöbénn. Hát arról mit kell tartani, a' kinek szíve magasztalásra nem buzdúl egy ilyen nagy Új Esztendő kezdetében? Óh! valóbann, a' kit a' döghalál meg nem tanít imádkozni, 's megszü-nése hálát adni: az, legalább mostani formájábann, nem számláltathatik azon valóságok közzé, mellyekhez a' CL-ik 'Sóltárnak ama' szavai in-téztettek: *minden lélek dítsérje az Urat*. És, ha e'képpen mindnyájunknak, a' kik megmaradtunk, okunk 's egyszersmind kötelességünk vólt, meg-tartatásunkért magánosan hálát adni: mennyivel inkább kell ezt azoknak tenni, a' kiket nem tsak fenyegetett, hanem valósággal le is vert vala az öldöklő nyavalya, és a' kiket annál fogva éppen a' halál kapujától hozott vissza a' Men-nyei kegyelem? Hol vehettek és vehetnek ezek elég érzéseket, hol elég szavakat, hálájoknak bizonyítására?

Mostan azért újítsa meg kiki közzülünk ma-gános háláját, mellyet már eddig is bémutatott

a' Mindenhatónak; újítsa meg most, és egyszersmind folytassa itt ezenn a' szent Helyenn, mellyről, úgy tetszik, mintha gyorsabb emelkedéssel repülne felfelé minden fohászkodás. Hadd egyesüljenek osztán itt a' mi magános háláadásaink; hadd emelkedjenek egygyütt, mint valami fényes felhő, az Ég felé; hadd formáltassék azokból magasztaló hármónia; hadd zengjen közöttünk, mind inkább inkább erősödő hangonn, az Úr ditsérete. *Aldott az Úr, mert meghallgatta a' mi könyörgésünk szavát. Az Úr a' mi erősségünk és pajzsunk; ő benne bízott a' mi szíveink, és imé megsegítettünk. Ditsérjétek az Urat Ő hívei, ditsérjétek az Ő szentségének emlékezetét.*

Mi lenne illendőbb és természetesebb, mint hogy mi, ezen háláadás közben, megemlékezzünk, és éppen a' Mindenható előtt emlékezzünk meg azokról, kiket az Úr a' mi szabadulásunknak eszközeivé tett? — Köszönet és hála ezek között, mindenek felett, Hazánk Atyjának 's Koronás Fejének, a' ki, sok millió alattvalóji között, a' legtávolabb lévőkre is kiterjeszti óltalmazó gondját. Az Úrnak szemei vigyázzanak Ő reá mindenkor! Az Úrnak őrizete fedezze bé Őtet különösen most is, midőn az a' veszély, a' melly mi rajtunk általment, az ő Fejedelmi lakhelyére szállott!*) — Köszönet és hála Előljáróinknak, a'

*) September 14-dikénn ütött ki a' Cholera-nyavalya Bétsbenn.

kik példás hűséggel emelték, és elől-emelték, az ínségnek terhét. Itt az Úrnak színe előtt adjuk meg nékiek az érdemlett dítséretet; itt beszélljük el 's valljuk meg, és adjuk által a' maradéknak is, hogy ők nem szüntek meg, noha a' pusztító fegyver ő felettek is szinte úgy fel vólt emelve mint a' közrendűek felett, nem szüntek meg a' veszélynek idejénn is, öszvegyűlni, tanátskozni, fáradozni, hogy a' népnek megmaradást szerezzenek; hogy ők nem felejtették el, hogy a' Kormányosnak éppen a' szélvész idejénn kell erős kézzel megfogni és tartani a' kormányt, 's mind őrizni mind igazgatni a' hajót, mellyet egyébkor a' kedvező szelek, 's a' tsendesen úszó habok, magoktól is elébb-visznek. Légyen az Úrnál felírva az ő megpróbált hűségek, és mind az, a' mit ennek a' népnek megmaradására tettek, és az Úr emlékezzék meg, az ő javokra, mind ezekről a' számadás napján! — Köszönet és hálá Orvosainknak, a' kik bátran mentek szembe az öldöklő Angyallal, és tulajdon életek veszedelmével siettek a' mások életének mentésére; a' kik sokszor félbeszakasztották éjjeli álmokat, hogy a' halálnak álmát másoktól elűzzék. Légyen számokra letéve az Úrnál az ő hűségekhez mért jutalom, mellyet már előre is nyújt nékiek az a' bódogító érzés, hogy eszközei lehettek a' Gondviselésnek a' mások megtartásábann! — Köszönet és hálá minden jóltévőknek, a' kik az ínség

idejénn táplálást nyújtottak az éhező szegényeknek. Köszönet azoknak, a' kik beteg felebarátjaik apolgatására szentelték magokat. Köszönet minden értelmes és engedelmes Polgároknak, a' kik, az előjökbe szabott rendelések pontos bétöltése által, a' veszélynek megszűnését elősegítették. Mi tsak köszönetet mondhatunk 's mondunk ezekért. Az Úr lehet, leszs, és légyen, mind ezeknek megjutalmazója! Az Úr, a' kit illet mind ezekért is, mint minden jónak elkezdőjét és elvégzőjét, a' dítseret és a' hálá. Igen-is: *Uram! Tégedet magasztalunk fel, mert Te emeltél fel minket. Dítserjétek az Urat ő hívei, dítserjétek az ő szentségének emlékezetét.*

III. De, valyon tsak ennyiből állana-é a' mi háláadásunk, és tsak ehez az órához lenne-é köttetve? A' Pogányok hajdan, valamint együgyű rövidlátással kerestek mentő eszközöket a' döghalál ellen, — mint a' Rómaiak az áldozati gazdag vendégségbenn, Játékszínek állításábann, és abbann, hogy szeget vert a' legfőbb Tisztviselő a' legfőbb Isten Templomának oldalába: — úgy hálájokat is a' döghalál eltávozásáért hasonló együgyű módon mutatták bé Isteneiknek, ajándékokat rakvánn és áldozatokat vivénn azoknak oltáraitra. De, még is meg kell vallanunk, hogy ez a' módja a' háláadásnak legalább többé került és drágább volt, mint lenne a' miénk, ha az nem egyébből, tsak pusztá szavakból állana.

Már Plátó érzette, és kijelentette, melly igen alacsony legyen az Istenségről annak gondolatja, a' ki ajándékokon akarja annak kedvét megvásárolni; 's hozzá tette azt is, hogy az Istenséget tsak a' tiszteli igazán, a' ki annak akaratját telyesíti. Mitsoda mélységbe esik alá, tsak ezen Pogánynak értelme szerént is, az a' háláadás, melly ajándékba is nem egyebet viszen, hanem magasztalásnak szavait! Mitsoda mélységbe esik az alá annyival inkább a' Keresztyénnek kijelentéssel fénylő esmérete szerént, a' melly azt tanítja, hogy az Isten, lélek lévén, tsak lélekbenn 's igazsághann tiszteltetik méltóképpen! *Mit teszék én a' ti áldozatitokkal?* így szóllott már É'saiás által az Úr: *mikor ugyan sok szóval imádkoztok, meg nem hallgatlak; mosódjatok meg, tisztúljatok meg, vigyétek el az én szemeim elől a' ti tetteitek gonoszságát, szűnjetek meg a' gonoszságnak tselekedetitől.* — Az Úrnak szava ez; az Úrnak tanítása ez. Ezt kövessé tehát, és így terjedjen ki egész életünkre, a' mi háláadásunk is.

Környűlvettek vala minket a' halálnak kötelei; hasonlatosok valánk a' koporsóba szállottakhoz; a' halottak közzé számláltatánk; a' legalsó sirba vete minket az Úr, a' setétségbe, a' méjséges helyekre. Annál fogva olyan most a' mi megszabadulásunk, mintha a' halottak országából támadnánk fel. Azért, valamint majd a'

közönséges feltámadást ítélet és osztán új élet fogja felváltani: így kell most is ítéletnek 's új életnek követni a' mi feltámadásunkat. Nem jön ugyan még most, fellegeknek dörgése közt, 's Angyaloknak seregeitől kísértelve, nem jön még el az a' Bárány, ki a' székben fog ülni, hogy megítélje az egész föld kerekességét. De itt van helyette, szóll és ítéletet tézzen rólunk, tudunkra adja hibáinkat 's vétkeinket, lelkieméretünk. Ez hadd tartson azért, szoros igazsággal tartson mi felettünk ítéletet. És, ha elkezdjük az Isten szerént való új életet élni, ezután is ez rettentse meg bennünket, eszünkbe juttatván a' döghalál kiállott félelmeit, valahányszor vissza akarunk térni a' bűnöknek ösvényjére. Ez rettentse meg a' kevélyt, ha szívé ismét kezd felfúválnodni, eszébe juttatván, miképpen szállottak vólt le a' porig az ő fennhéjázó indulatai az öldöklő Angyal előtt. Ez rettentse meg a' bujálkodót, eszébe juttatván, milyen rettenetes véggel, 's még rettenetesebb ítélettel fenyegette őtet a' döghalál. Ez rettentse meg a' ragadozót, ez az igazságtalan keresménynek fősvény birtokosát, eszébe juttatván, millyen örömet hányta vólna ő el magától, a' pusztító nyavalyának félelmei között, minden vagyonaít, nem reménységet és szabadulást, hanem inkább vádoló félelmet találván azokbann. Ez rettentse meg a' vallástalant, az Istennel nem gondolót,

eszébe juttatván, hogy, midőn a' hirtelen halált kellett magára óránként várnia, ő is a' könnyör-gésnek reá nézve járatlan útjann indúlt el, hogy szabadulást keressen 's találjon.

Így jöjjön ki, reánk nézve, a' döghalálnak sírjából megújult és megditsőült élet, a' melly ékes légyen, Isten és emberek előtt, kegyes-ségnek tselekedeteivel. — *Marasztok én te kö-zötted,* — így szól az Úr, — *megnyomorodott szegény népet, kik bíznak az Úr nevébenn.* Igen is: marasztott az Úr te közötted, Istennek né-pe! a' döghalál után, nyomorodott szegényeket, ügyefogyott özvegyeket, magokra maradt árvá-kat. Óh! a' ki felemelheti, emelje fel kezét, hogy ezeknek ortzájiról a' könnyeket letörölje; hogy ezeknek inségét enyhítse, erőtlenségeket gyámo-lítsa! Hadd légyen ezeknek jövőndő jól-létte, és áldás-mondása, a' mi mostani háláadásunk-nak mind folytatása, mind kedves visszahang-zása! Hadd menjen az Úr elébe ez az ő előtte kellemetes hálá: hogy osztán az ő kegyelme, a' melly most ismét hozzánk tért, velünk ma-radjon, és állandó békességet, 's bóldog jövőn-dőket engedjen minékünk!

Bóldog jövőndőket! Óh! ki láthatna bé ezek-nek rejtekhelyeibe? ki fedezhetné fel azoknak tit-kait? ki mondhatná meg nekünk, mi fog reánk következni? ki mondhatná meg tsak azt is, ha valyon a' veszély, a' melly most általment raj-

tunk, nem fog-é még újra visszatérni hozzánk? Én nem tudom, valamint más akárki sem tudja ezeket. De, tudok tsakugyan egy bizonyos jövedőt. Tudom, és hirdetem ama' vígasztaló igazságot, a' melly mind örökké megáll, hogy az Úr ezentúl is pásztora és megtartója leszz az övéinek, 's hogy a' kik ő benne bíznak, soha meg nem szégyenülnek. Ez légyen, Istennek népe! a' te reménységed vasmatskája, bár akármilyen tsapás érjen; bár a' térjen vissza reád, mellynek eltávozásáért mostan hálákat adsz!

Most pedig emelkedjék fel még egyszer a' mi szívünk és szavunk a' Szabadítóhoz, és mondjuk néki egygyenként az ő szentséges helyébenn: *felmagasztallak Tégedet Uram! mert felemeltél engemet. Én Uram Istenem! Te hozzád kiáltottam, és meggyógyítottál engemet. Uram! kihoztad a' koporsóból az én lelkemet, megelevenítettél engemet, holott egyebek a' koporsóba szállottanak. Dítsérjétek az Urat Ő hívei, dítsérjétek az Ő szentségének emlékezetét! Ámen.*

Bérekesztő Könyörgés.

Áldott az Úr, ki megtekintette az ő népének ínségét, és a' mi könnyeink özönét meglátta! — Áldott az Úr, ki meghallotta a' mi sírásunkat, és figyelmezett könyörgésünknek szavára! — Ál-

dott az Úr, ki nem vetett el mindenestől fogva minket, és nem felejtkezett el végképpen mérőlünk!

Uram! mi Istenünk, mi pai'sunk, mi pásztorunk! Jajgatva borulánk a' porba előtted, mint igaz ítéletű Bíránk előtt, midőn a' tsapásnak reánk szállásábann haragodat gerjedezni láttuk. Sírva esedezénk Előtted, mint irgalomra hajló Atya előtt, 's elfáradtunk fohászkodásainkbann, midőn a' Tőled reánk botsátott félelmek megszorítottak bennünket, 's ezt mondatták velünk: kitsoda mivelheti azt, hogy valaha jót lássunk? És, imé most már, a' jaj és a' sírás helyett, hátlának énekével jövünk Elődbe, és mint Megtartónkat, mint Szabadítónkat, úgy hirdetünk, áldunk, magasztalunk Téged, és itt magasztalunk immár, Szentségednek hegyénn, imadásodnak házábann, mellynek drága örömeitől olly soká megfosztva valánk.

A' halál árnyékának völgyébenn járánk mi, 's életünk a' koporsóhoz közelgete. Hólt-elevenek valánk a' nyomorúság miatt, 's a' halottak közzé számláltatánk. Naponként készen várának bennünket a' megásott sírok, 's tsoportonként látvann azokba lehullani felebarátainkat, véneket, ifjakat, és gyermekeket: azt gondolánk, azt váránk mi is rettegve, hogy a' mi esztendeink több részétől megfosztatunk, 's nem látjuk

többé az Urat az élők földében, nem látjuk többé az embert e' világnak lakóji között.

De Te, mi szabadításunk Istene! jobb kezdeddel fogál, a' méjségből kivől és tágas helyenn helyheztetél minket; megszabadítád a' haláltól-életünket, 's vagy egészen távol tiltád tőlünk a pusztító nyavalyának fájalmait, vagy, ha reánk szállottak is, meggyógyítál azokból, és a' sír széléről visszahozál az életre bennünket.

Éneklünk azért Néked, mert jól tettél velünk. Nem vagyunk mi jobbak, igazabbak, szentebbek azoknál, kiket az öldöklő Angyalnak fégyvere közzülünk' kivágott. Egyedül a' Te kegyelmességed azért, hogy telyességgel meg nem emésztettünk, és megmaradásunk új bizonyosága annak, a' mit eleitől fogva sok ezerszer láttattál mi rajtunk, hogy nagy a' Te jóvóltod, és irgalmasságod az Égig ér.

Óh! segíts minket Szent Lelked ereje által, hogy, a' mint most ajjakaink hálálva magasztalják nagy Nevedet: úgy ezentúl is minden tetteink megannyi áldozatai légyenek a' háláadásnak. Segíts, igazgass, és úgy vezérelj, hogy életünket, mellyel most újra megajándékoztál, egészen Néked, és ditsősségedre szentel-hessük. Fordítsd hasznunkra, 's tedd jobbúlásunk eszközévé a' kiállott ínséget. Tselekedjed, hogy annak emlékezete ne engedjen e' világhoz, 's ennek mulandó javaihoz ragaszkodni, hanem

ollyan kintsek gyűjtésére indítson bennünket, mellyek akkor is mieink maradnak, mikor e' földről elmegyünk.

Tedd közöttünk állandóvá a' bátorságot 's békességet, mellyet sok rettegéseink után visszahoztál. Ne engedd megzavartatni örömünket, mellyel kesergéseink után megvidámítottál. Ne hagyj hozzánk, 's késő maradékainkhoz se hagyj visszatérni többé az öldöklő Angyalt, melly tőlünk most, hatalmas intésedre, eltávozott. Mentsd meg annak pusztításaitól egész Hazánkat; őrizd meg minden Népeket.

Állíts helyre mindenestől fogva minket, pótolj ki veszteségünket, 's tselekedjed, hogy gondviselésed által a' romlásból felépüljünk, és elfogyatkozott népünk megszapordjék, mint a' hajnali harmat a' fűvönn.

A' nagyszámú Özvegyeket és Árvákat, kiket ostorod keserű sorsra juttatott, vigasztald, apolgasd, őrizd; a' sebhedt szíveket gyógyítsd; az ügyefogyottakat gyámolítsd: a' szükségre jutottakat segítsd.

Mindnyájunkat pedig, kiket most a' közös veszélyből, mint valami hajótörésből kiszabadított, 's tsendes révpartra vezetett kegyes őrizted, úgy oktass és úgy vezérelj, hogy tudjuk böltsen számlálni, 's lelkünk javára fordítani napjainkat. Midőn pedig majd e' siralomnak völgyéből, e' viszontagságok hazájából elhívsz:

költöztess bé akkor minket a' bódogságnak ama' fényes hazájába, hol semmi tsapás, inség, siralom nem, hanem mindenhai tiszta örömök lakoznak. Amen.

VIII.

Azoknak, kik a' Cholera-nyavalyában (számszerént mintegy 2090-en) elhullottak, 's minden kíséret és a' szokott Egyházi tisztesség nélkül temették el, közönséges megsiratása és tisztelése végett, September 28-k napján, három különböző helyekenn, (úgy mint a' Péterfiai, Hatvan és Anna Útszai pestises temetökhöz közel fekvő térségekenn) gyászos Isteni-tisztelést tartatván: az első helyenn említett temető mellett, a' következő Könyörgés és Elmélkedés mondatott el.

Könyörgés.

Óh! nintsen más rajtad kívül, sem a' Mennyei sem a' földönn, a' ki hatalommal bírna; tsak Te vagy Úr mindenekenn, Örökkévaló Nagy Isten!

A' Te kezéd nyújt mlnékünk áldást, örömet, életet. A' Te szavad szállít reánk romlást, bánatot, és halált. — Óh! a' Te haragodnak felgerjedése hozta mi reánk a' gyászos napokat, mellyek megszünteték a' mi szívünknek örömét, siralomra fordíták a' mi énekünket. A' Te búsulásod miatt lett az, hogy mindenestől a' veszedelem reánk jöve, és reánk omlék az átok.

Itt, hol az öldöklő Angyal felállította borzasztó sátorát, 's özvegyűjtötte prédáját; itt az ezereknként elhullottak rémítő sírjai körül, itt imádjuk mi leborúlva a' Te nagyságodat; itt szemléljük megrémülve, mik légyenek az emberek fiai, kiket egy szempillantásbann megemészt a' Te búsulásod, mint egy árvízzel elragadvánn nagy hirtelenséggel őket.

Óh! légyenek a' mi könnyeink, mellyekkel itt elhullott felebarátainkat siratjuk 's tiszteljük, ne tsak bánatunknak és kiállott rettegéseinknek, hanem egyszersmind hálánknak is bizonyosságai, a' szabadulásért, mellyet nekünk megmutattál.

Légyenek a' könnyek, mellyek itt a' sok Özvegyeknek és Árváknak szemeiből folynak, légyenek azok megszámlálva Te nálad, Te ki nem hagyod el, nem veted meg, a' benned bizókat! Töröld el, — mert tsak Te mivelheted ezt, — töröld el ezeket a' könnyeket a' síróknak szemeiből; fordítsd öröme azoknak bánatját; mutasd

meg bátorító ortzádat a' megrettenteknek; szólj békességet, óh! állandó békességet szólj mindnyájunknak a' keserű napok után. Ámen.

Szent Letzke:

Luk. 15: 2. *Gondoljátok-é, hogy ezek — —
bűnösek voltak volna a' többeknél, —
— mivelhogy ezeket szenvedték?*

Mint mikor valami helyenn általmant a' szélveszes fergeteg, melly, eső és áldás helyett, jeget 's romlást öntött alá: kijövéni hajlékaikból az elrejtett lakosok, először is az Égre tekintenek, és azt magok felett kitisztulva látván, hálát sóhajtának; azután a' veszélyes felleg után néznek, rész-szerént azonn aggódva, ha valyon nem tér-é az ismét vissza, a' mint szokott gyakran visszatérni a' kitisztulás után; rész-szerént szánakozva azokonn, a' kiknek határai felé azt vonólni látják; rész-szerént végre azt óhajtva, hogy szűnjék meg az, ártalmat szállítani alá a' föld lakosaira; — utóljára pedig kimennek megnézni a' pusztulást, a' kárt, és ott siratják veszteségeket: így voltunk a' közelebbi napokbann, 's így vagyunk most mi is. Általmenvénn rajtunk a' minden fergetegeknél rettenetesebb dög-halál,

melly bennünket olly soká bészárva tartá, előjövénk 's felemelénk hálánkat a' Szabadítóhoz; egyszersmind, a' veszélynek lehető visszatérésénn aggódva, szánakozva pedig felebarátainkonn, a' kikre ezentúl szállhat ugyan azon inség, fohászkodtunk 's fohászkodunk, hogy az Úr elégeje és szüntesse meg a' romlást; veszteségünket végre számba vévén, olly tzállal gyűltünk össze most, hogy azt megsírassuk. Még pedig itt gyűltünk össze, hol a' pusztulásnak gyászos jeleit közel szemlélhetjük: hogy ez a' látás is indítsa szívünket, nevelje érzéseinket.

Mikor az Istennek nehéz ítélete reánk szállván, a' Szent Helyekből is kirekeszte, és az ott vehető vigasztalástól is megfoszta bennünket: akkor, mi Lelki-Pásztorok, kiknek tisztünkhöz tartozik, 's annak egygyik legszebb része a' szenedők vigasztalása; mi, kik már a' veszedelem közelgetésekor előre szóllottunk bátorításra valókat: nem szóllhatván Hallgatóinkhoz közlelről és szemtől szembe, szóllottunk legalább úgy a' mint lehetett; szóllottunk a' megfélemllett néphez távolról, betűink által. A' mit nem azért említtek, mintha azért köszönetet kívánnék eszközölni. Azt miveljük, a' mire, hivatalos tisztünk mellett, részvevő szívünk és érzésünk által ösztönözteténk. És, ha nagy számmal elhullott felebarátaink között tsak egy vólt is ollyan, kinek a' mi távolról felemeltt szavunk talán könnyebbé

tette a' szenvedést, nyugodtabbá a' kimúlást; vagy ha az életbenn maradtak között tsak egy van is olyan, a' kinek rettegéseit szavunk enyhítette, és tsendesítette szívét: úgy mi feltaláltuk igen édes, igen gazdag jutalmunkat. — Tsak mostani öszvegyülésünk tzéljára tekintve említem ezeket, 's annak megmutatására, hogy mi sokszorosan köteleztetünk arra, a' miért most ide jöttünk. Láttuk ugyan is, tudtuk és érzettük, hogy az inségnek több részei között az is nevelte a' horzadást, a' rettegést, hogy a' döghalál áldozatjainak a' szokott vallásos tisztesség nélkül kell eltakaríttatni. Hogy tehát e' részben néminémű nyugtatást és vigasztalást nyújtsunk: ilyen tzélból tettük akkor azt az ígérést, hogy, — majd ha az Úrnak haragja letsendesedik, 's látogatása elmégyen, — közönséges megsiratás által fog megadatni a' szomorú tisztesség azoknak, a' kik elhullanak. Ímé azért, a' mire a' közös fájdalom, bánat, szánakozás külömben is hívna, ígéletünk is kötelez arra bennünket. Telyesedik bé tehát most, a' mi eddig haladt. Légyen pedig e' szomorú foglalatosság vezére ez a' meghallott kérdése az Ur Jézusnak: *gondoljátok-e, hogy ezek bünösebbek voltak volna a' többeknél, mivelhogy ezeket szenvedték?* — Keressünk és adjunk erre a' kérdésre feleletet, elhúllott felebarátainkra nézve; 's ezen felelethez képpest adjuk meg osztán azoknak az illető tisztességet.

I. Igen hajlandók az emberek, — de nem magokra hanem másokra nézve hajlandók, — ahol tsapást és nyomorúságot látnak, ott bünt és büntetések keresni. Az az inség, melly ő rajtok magokonn tsak szerentsétlenség, Istennek látogatása másokonn, az ő szemeik előtt. És, minél nagyobb, szembetűnőbb, irtóztatóbb a szenvedés: annál nagyobbak tartatik a szenvedők bűneinek mértéke is.

Bizonyosan ilyen ítéletet nyilatkoztattak ki azok, a kik Sz. Lukátsnál, a megnevezett Részbenn, elbeszéllték az Úr Jézus előtt azon Galileabélieknek történetét, kiket Pilátus az Innepnaponn megöletett. Kétség nélkül ezen okból tette az Úr, mindjárt az elbeszéllés után, ezt a kérdést: *gondoljátok-é, hogy ezek bűnösebbek voltak volna a többeknél, mivelhogy ezeket szenvedték?* És, másik példát is hozvann fel világosításúl, *avagy — monda — ama' tizen-nyóltz embereket, a kikre szakadott a torony Siloámnál, állítjátok-é, hogy minden embereknél, kik Jeru'sálembenn lakoznak, bűnösbek voltanak volna?*

Szomorú Halotti Gyülekezet! Ama' borzasztó sírhalmok alatt ezernél többen feküsznek, kiket a mi seregünköl vágott le és ragadott ki az öldöklő Angyal. Ugyan annyit fedeznek, még más négy helyekenn, *) Városunk környékénn, a ha-

---

*) A fellyebb megnevezettekenn kívül még két pestises temető nyittatott a Czegléd és Várad Útszai kapuk előtt.

hasonló halmok. Óh! könnyen meglehet, hogy kíméletlen ítéletet mondanak sokan ezen szerentsétlenekre, mivelhogy éppen ők lettek a' közös veszedelem áldozatjaivá. Meglehet, hogy sokan még szomorúbbakká teszik ezen különben is szomorú dombokat, kedvetlen gyanújok által. Ezért kellett nekem, mostani tzelomhoz képpest, feltennem a' megfejtésre ezt a' kérdést: *gondoljátok-e, hogy ezek bűnösebbek voltak volna a' többeknél, mivelhogy ezeket szenvedték?* És, valamint az Úr Jézus nemet mondott, úgy én is nemmel felelek most erre a' kérdésre.

Óh! mikor ama' rettenetes napokbann reánk szálla az Úrnak sujtoló ostora: úgy-é? hogy közönséges volt akkor a' rémülés, melly mindnyájunkat elfogott. Úgy-é? hogy akkor, valamint az elérkezett veszélynek lejendő áldozatjait kimutatni 's megnevezni, úgy magát azok között bizonyossággal kivenni, senki nem mérészlette volna. Mert, hiszen ki is merné, midőn megindúl a' dörgő fellegek tüze, meghatározni annak útját 's menetelét, és öldöklő ereje ellen telyes bátorságbann vélni magát? Ki merné, midőn ingadozik a' föld, kijelelni a' hajlékokat, mellyek öszveomolva el fogják lakosaikat temetni, és a' maga hajlékát kivenni azoknak számából? — Mikor hajdan az Úrnak öldöklő Angyala általment éjjel az Egyiptom földénn, hogy minden első szülöttet megölne: igen is, akkor különbséget teve az Úr az

Egyiptombéliek 's az Izrael között, és a' hol az ajtók meg voltak festve a' bárány vérével, oda nem közelített a' veszély. Most pedig elég bódog volt köztünk az, a' ki ama' mennyei Báránynak vérébenn, lelkének jövendő sorsára nézve, bátorítást lelhetett. De külömben bizony senkinek ajtaja 's háza nem volt olyan jellel megkülömböztetve, mellyet az öldöklő Angyalnak tisztelve ki kellett volna kerülni. — Közönséges volt azért köztünk a' félelem: mivel tudtuk, hogy ama' síroknak tágas kebele előre megásatott és kiterjesztetett, nem ez vagy amaz halottnak, hanem minden meghalhatóknak számára, a' kik közzé egyformán számáltathattak minden itt lakozók. — Közönséges volt köztünk a' félelem: mert hiszen híjja is volna az emberi természetnek abbann, a' ki az ilyen közönséges inség idejénn hidegen maradna. A' mi természetünk az Úr Jézusbann emeltetett a' megdítőttetés legnagyobb magosságára. Ő is pedig vérrrel veréjtékezett a' Getsemáné kertbenn, halálának közelgetésekor; kijelentette, hogy szomorú az ő lelke; esedezett, hogy múlték el tőle a' pohár; 's ezek után mondotta osztán, hogy ne úgy légyen a' mint ő, hanem a' mint Mennyei Atyja akarja: nyilvánóságos bizonyosságát advann annak, hogy az Istenbenn vetett erős bizodalom akkor leszsz az emberi természetnek szép koronájává a' tsapások között, mikor már elébb megrettent ezek miatt a' szív, és erőtlenségünk érzése rajtunk megláttott. — Közönséges volt köztünk a' félelem: mert

valóban irtózni is kellene attól, mint elfajúlt tsudától, a' ki, mintegy az Isteni erő ellen tusakodvann, vakmerő hidegséggel nézné az Úrnak büntető veszszejét, midőn az felemeltetett az egész nép ellen. — Közönséges vólt azért a félelem: mert közönséges vólt a' lelkiismeretnek az az ítélete, hogy mi megérdemlettük az Úrnak látogatását. Közönségesen illett szánkba amaz ének: *vétkeztem a' te szemeid előtt: úgy hogy a' ki ezt magára nem tartozónak hitte vólna, megtsalvänn magát, új bűnnel tetézte vólna bűneit. Közönségesen kellett így éreznünk, 's ilyen vallást tenünk magunkról a' Prófétával: vétkeztiünk, Uram! és álnokságot tselekedtiünk, elszakadtunk Te tőled, eltávoztunk parantsolatidtól és ítéletidtól. Közönségesen kellett, öszvevetvänn az inséggel tetteinket, így kiáltani az Úrhoz: Tenéked Uram! igazság, minékünk pedig ortzánk pirúlása. — Miért lett, és miként jött az, hogy — a' közönséges félelem és veszedelem között — nem mi, kik itt vagyunk, hanem a' kik ama sírokbann feküsznek, éppen azok estek a' döghalálnak tőribé? ki vólna olyan vakmerő, a' ki, ennek fejtegetéséhez fogvänn, az Isteni titkokat illelné? Szünjetekek meg, — ez a' szózat hallik itt felettünk, — szünjetekek meg, és esmerjetekek meg, hogy én vagyok az Isten.*

Egyvelgest feküsznek tehát itt is, mint minden más temetőkbenn, a' jók a' roszszakkal, vagy

is, a' kevesebbé vétkesek a' nagyobb mértékben bűnösökkel. És valyon nem éppen így van-é ez az élők társaságában, nem így van-é közöttünk is, kik most életben maradtunk? — Fekhetnek itt olyanok, a' kik mértékletlenségek által vonták talán magokra a' veszélyt. De, valyon nintsenek-é sok hasonlók a' megmaradtak között is, a' kiket ezen sírok rettentve emlékeztetnek az Úr Jézusnak amaz intésére: *óltalmaztatók meg magatokat, hogy valamikor meg ne nehezedenek szíveitek dobzódásnak és részegségnek miatta, és nagy hirtelen reátok jöjjön az a' nap?* — Fekhetnek itt olyanok, a' kiknek száját gyakorta megfertéztette az Isten szent Nevének káromlása. De, valyon közöttünk is, a' kik megmaradtunk, nintsenek-é sokan, kik talán már az inség eltávzása ólta is újra káromlással illették azt a' Szentséges Nevet, mellyet a' nyomorúság napjaiban félve és reszketve hívtak segítségül? — Fekhetnek itt olyanok, a' kiknek szívét, amaz elfelejthetetlen napokban, a' döghalál félelmeinn kívül, igazságtalan 's hamis keresményjek is gyötrötte, szaggatta. De, valyon közöttünk is, a' kik itt maradtunk, nem lehetnek-é olyanok, kiknek ortzájinn titkos pirulás terjed el, ha ottan ottan javaiknak kútfejét lelkiismeretek elébe terjesztik? — Fekhetnek itt olyanok, a' kiknek megátalkodott engedetlensége, 's talán álnok tsábítása, magokonn kívül sok másokat is halálos veszély-

be ejtett. De, valyon az életbenn maradtak között is nem lehetnek-é hasonlók, a' kiknek sok eltsábítottak életéről kell ama' naponn számolni; még pedig úgy kell számolni, hogy az Úr Jézus által előre ki van reájok mondva a' jaj, mint olyanokra, kik miatt másoknak el kellett menni az élők földéről? — Úgy van! Térjünk vissza még egyszer a' kérdésre, mellytől elindúltunk: *gondoljátok-é, hogy ezek bűnösebbek voltak volna a' többeknél, mivelhogy ezeket szenvedték? És, a' kitől a' kérdést vettük, vegyük által attól, 's alkalmaztassuk ide egész kiterjedésében a' feleletet is: nem, mondom néktek; sőt inkább ha meg nem tértek, mindnyájan hasonlatosképpen elvesztek.*

II. Most menjünk immár figyelmünkkel közelebb ama' sírokhoz, mellyek elhúllott felebarátaink tetemeit fedik. Nem úgy immár, mint megítélőji az ott fekvőknek: mert az ítélet egyedül tsak az Istené. Nem, hanem úgy és azért menjünk közelebb, hogy ottan tisztelő könnyeket hullassunk.

Itt van tehát, és ez az a' borzasztó hely, hol külömbiség nélkül öszvehordatva hevernek azok a' szerentsétlenek, kiket a' mi társaságunkból ragadtott ki a' döghalál. Nem fekszik ugyan már ezekenn a' dombokonn az a' setét gyanú, mintha az ide tétettek bűnösebbek voltak volna a' megmaradtaknál, 's bűneik nagyobb terhének nagyobb

terhű 'söldjét vették volna itt el. Nem is olyan tekintetbenn 's értelembenn ruházzuk azokra a' borzasztó nevet, mint a' millyenbenn szoktuk így nevezni az olyan helyeket, hol a' törvényi igazság végezteti ki a' gonosztévőket. Óh! ott az embernek szégyenleni kell, hogy ember. Itt pedig, ezen sírokbann, nintsen meggyaláztatva az emberi név, 's természet. Ezek a' miatt borzasztók, mivelhogy látások megújítja bennünk ama kínos érzéseket, mellyeket az Istennek reánk bocsátott ostora támasztott szívünkben. A' miatt borzasztók ezek, mivelhogy öldöklő veszélyt gőzölöghetnek ki az életbenn maradtakra: úgy hogy belső aggodásunk Jérémiásnak ama' szavaival irtóztat bennünket a' közelítéstől: *távozzatok, távozzatok, és ne illessétek!* — A' miatt borzasztók ezek, mivelhogy nem szenteltettek meg a' Vallás nevébenn; nem zengett halotti ének, nem hallatott a' vígasztalás Ígéje, felettek. — Boldogok, Ti kik ama' közel fekvő rendes temetőnek egygyes dombjai alatt egygyenként nyugosztok, olyan hantok alatt, mellyek, szerelmeseitek könnyeitől megnedvesítettve, a' Vallásnak nevébenn is megáldattak! Forró kívánságává lett a' mi szíveinknek, miolta a' döghalál rettentéseit esmerjük, hogy az, a' ki határt szabott életünknek, engedjen bennünket a' tiéitekhez hasonló sírokbann nyugodni!

Azonbann, vegyük el, a' mit elvehetünk,

ennek a' szomorú helynek is borzasztó vóltából.
 — Jertek, e' végre, Ti, kiket én azért nem szóllítottalak eddig, mivel fájdalmatokat kíméltem! Ti, kiket az Úrnak nehéz ítélete gyászba öltöztetett! Jertek Ti, nagyszámú Özvegyek és Árvák, bánatos Szülék, szomorú Testvérek, Atyafiak és Barátok! Sírjatok itt egygyütt, közel az elvesztett Kedveseknek hamvaihoz. Ha enyhíti a' fájdalmat, ha könnyebbíti a' sebhedt szíveket, ha megiszteli az elköltöztek, az egygyes koporsók mellett, a' sírás: hadd tegye azt; itt mindnyájatoknak, — óh! talán több ezereknek, — egygyesült sírása; itt, hol a' részekre oszlás ezer testeket elegyít öszve a' föld poraival! Sírjatok itt egygyütt, 's ímé mi is szaporítjuk a' tiéteket könnyeinkkel: hogy ezek által is neveltessék elhullott Szerelmeseitek utólsó megiszteltetése, egyszersmind pedig enyhíttessék illy sokaknak részvétele által a' ti fájdalmatok. Sírunk mi is ti veletek; mert a' ti halottaitok ennek az egész népnek közös halottjai. — Halljátok és értsétek meg, 's fordítsátok azt vígasztalástokra, hogy a' kiket ti sirattok, 's most mi is siratunk, nem azért fosztattak meg a' Keresztyén halottakat illető szokott tisztességtől, mintha a' többeknél bünyösek voltak vólna. Nem, hanem a' rajtunk feküdt ínség hozta azt magával; a' mások megmaradása és élete kívánta azt. Ímé, most kipótoltatik, a' mi akkor nem lehetett. Ímé, erre a'

vége sereglett most ide ez a' számos Gyülekezet; erre a' végre zeng most itt az ének; erre a' tzielra van egyenesen intézve ez az Elmélkedés. Vajha mind ezek azt mivelhetnék, hogy Ti megkönnyebbült szívvél térnétek házaitekhoz e' szomorú helyről! Vajha az itt egygyesítve hullatott könnyek özönéből, vigasztalásnak bővséges kútfeje formáltatnék a' ti számotokra! Ne felejtsetek el, ne, akkor is, midőn így megnehezdedtek rajtatok az Úrnak kezei, hogy *ez is ő tőle vagyon, a' Seregeknek Urától.* Ne felejtsetek el, a' mit igaznak hirdet 's bizonyít a' világ tapasztalása, hogy az Úr az árváknak atyjok, 's az özvegyeknek gyámolok. Ne felejtsetek el, hogy, ha minden, a' kit szeretünk, el hágy is bennünket, velünk marad az, a' kinek hatalmas keze formálta, igazgatja, 's tartja a' világot. Ne felejtsetek el, hogy az Isten a' keserüből is édességet tud kihozni, és örömré tudja fordítani a' siralmat. Óh! mutassa meg Ti bennetek az Irgalmasságok Atyja, hogy az ő haragja csak egy szempillantásig tart, jó akarata pedig mind örökké vagyon!

Még egyszer, minekelőtte elmennénk ezen gyászos helyről, mellyre most ilyen sok könnyek hullottak, még egyszer ama' sírdombokra kívánom figyelmeteket vezetni, Szomorú Halotti Gyülekezet! ama' sírdombokra, mellyek, noha nem szűnnek meg borzasztók lenni az élők-

re nézve, de legalább ez órától fogva a' Val-
 lás által megszentelt sírok közzé számláltatnak.
 A' kiket azok fedeznek, nem vóltak azok bűnő-
 sebbek a' többeknél, nem mi nálunk, a' kik meg-
 tartattunk a' veszedelembenn. Nem minket azért,
 — mert nem a' mi érdemünk ez, — hanem az
 Urat illeti a' ditsőség és a' hálá. Ő hozzá, Ő
 hozzá emelkedjék ismét, és mind életünk végé-
 ig, a' mi magasztaló szavunk: mert *csak az*
Úrnak nagy irgalmassága az, hogy mi telyes-
séggel meg nem emésztettünk. — Légyenek
 pedig ezek a' sírok egyszersmind a' mi méltatlansá-
 gunknak emlékeztető jelei; és ha valamikor a'
 mi szíveink az Úrnak ígéreteire 's fenyegetéseire
 érzéketlenek lennének: tűnjenek akkor ezek,
 minél borzasztóbb formábann, előnkbe, 's intse-
 nek rettentve a' megtérésre, eszünkbe juttat-
 vánn, hogy mi is méltán lehattunk volna ezeknek
 prédájivá, ha az Úr a' mi érdemünk szerént
 bánt volna mivelünk.

Légyenek, végre, ugyan ezen sírok, mi
 reánk nézve, békességnek oskoláji! Ímé, bé-
 kével nyugszik már ezekbenn a' gazdag a' sze-
 gény mellett, az erős a' gyenge mellett, az a'
 ki magosabban ült, az alacsony sorsú mellett;
 békével nyúgosznak ezekbenn egymás mellett a'
 különböző hitűek és vallásúak. Óh! miért nem
 lakhatnának békességgel egymás mellett az élők-
 nek földénn azok, a' kik így tudnak nyúgodni

egygyütt a' halálnak országábann? Óh! valyon lehetne-é mi közöttünk, a' kik egygyütt állottuk ki a' döghalálnak inségét, lehetne-é olyan, a' ki ellenséges indulatot engedne szívébenn támadni azok eránt, a' kikkel egygyütt rettegett, egygyütt szenvedett, egygyütt megszabadúlt? A' kikre egyébkor semmi gondunk nem vólt; a' kik mellett ez előtt részvétel nélkül mentünk el: úgy-é? most jól esett azokat is életbenn látni, és öszvetalálkozvánn velek, örömnket jelentettük megmaradásokonn. Óh! őrizzük és tartsuk meg ezt az indulatot, szenvedésünk társai eránt, mind végig! — Egyébkor tsak halandókból szoktak a' halotti Gyülekezetek állani. Most úgy tetszik, mintha halottakból állana ez a' mi Gyülekezetünk, 's mintha itt valósággal a' halottak temetnék el halottjaikat. Igen: mert mi a' halottak közzé számláltatánk mindnyájan; oda számlálánk naponként, jés méltán számlálánk oda magunkat. Olyanok vagyunk azért most a' szabadulás után, és olyanoknak kell lennünk ezentúl, mintha a' halottak közzül támadtunk vólna fel. A' feltámadtak közt pedig tsak ott leszsz, mert tsak ott lehet harag, gyűlölség, ellenségeskedés, a' hol a' kárhozat 's annak Fejedelme lakik. — Békességet azért, békességet vigyünk haza e' szomorú helyről. És Te is azt adj minékünk, bátorságot, békességet, szeretetnek Atyja!

Uram! kérlek, távozzék el a' Te haragod
és búsulásod a' Te Városodtól, a' Te szentsé-
ges hegyedtől. Óh! mi Istenünk! hallgasd
meg a' Te szolgád könyörgését; tekintsd meg
a' mi pusztulásunkat, és a' Várost, melly a' Te
Nevedről neveztetik. Ámen.

Chrastam.

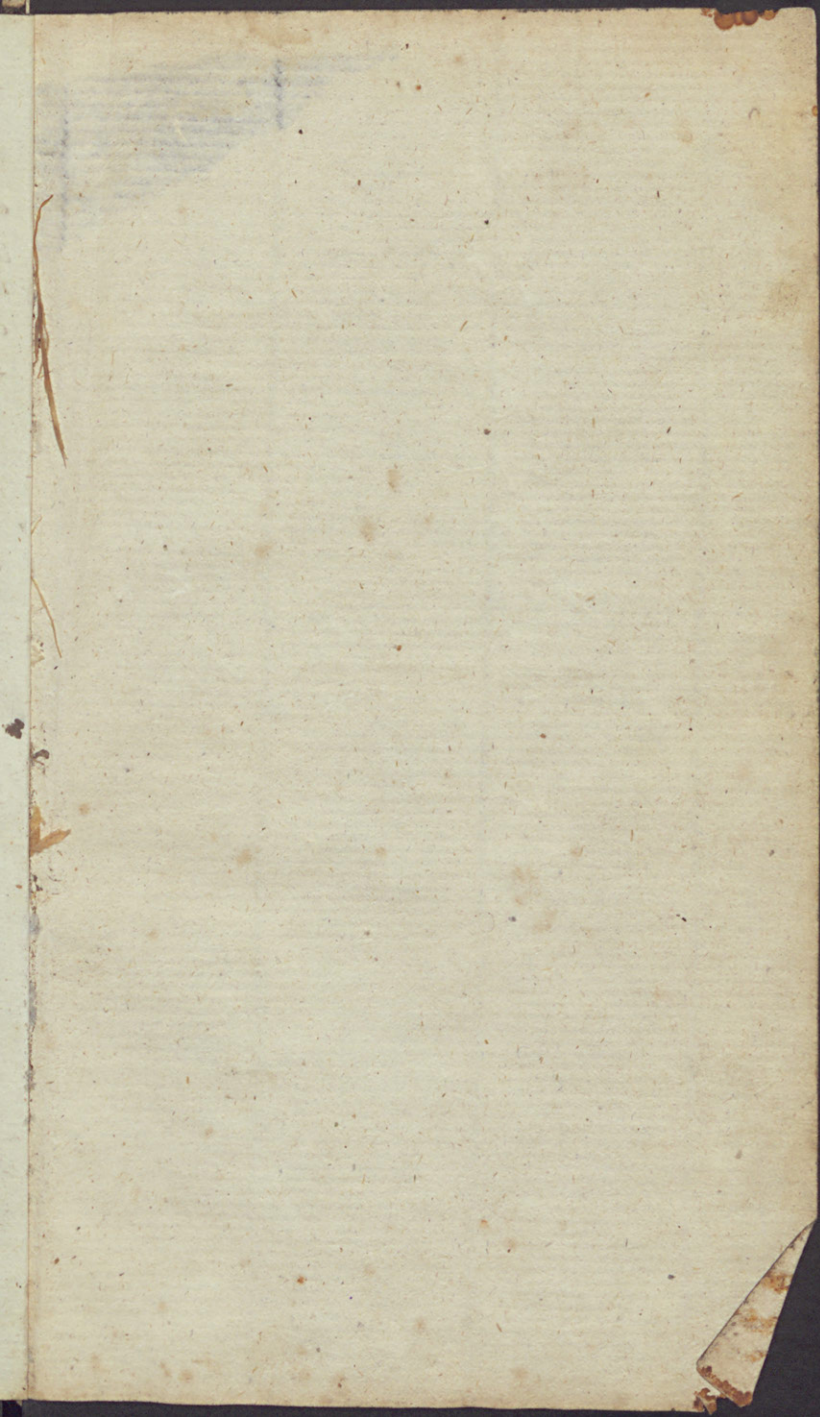
1940. 11/27 in

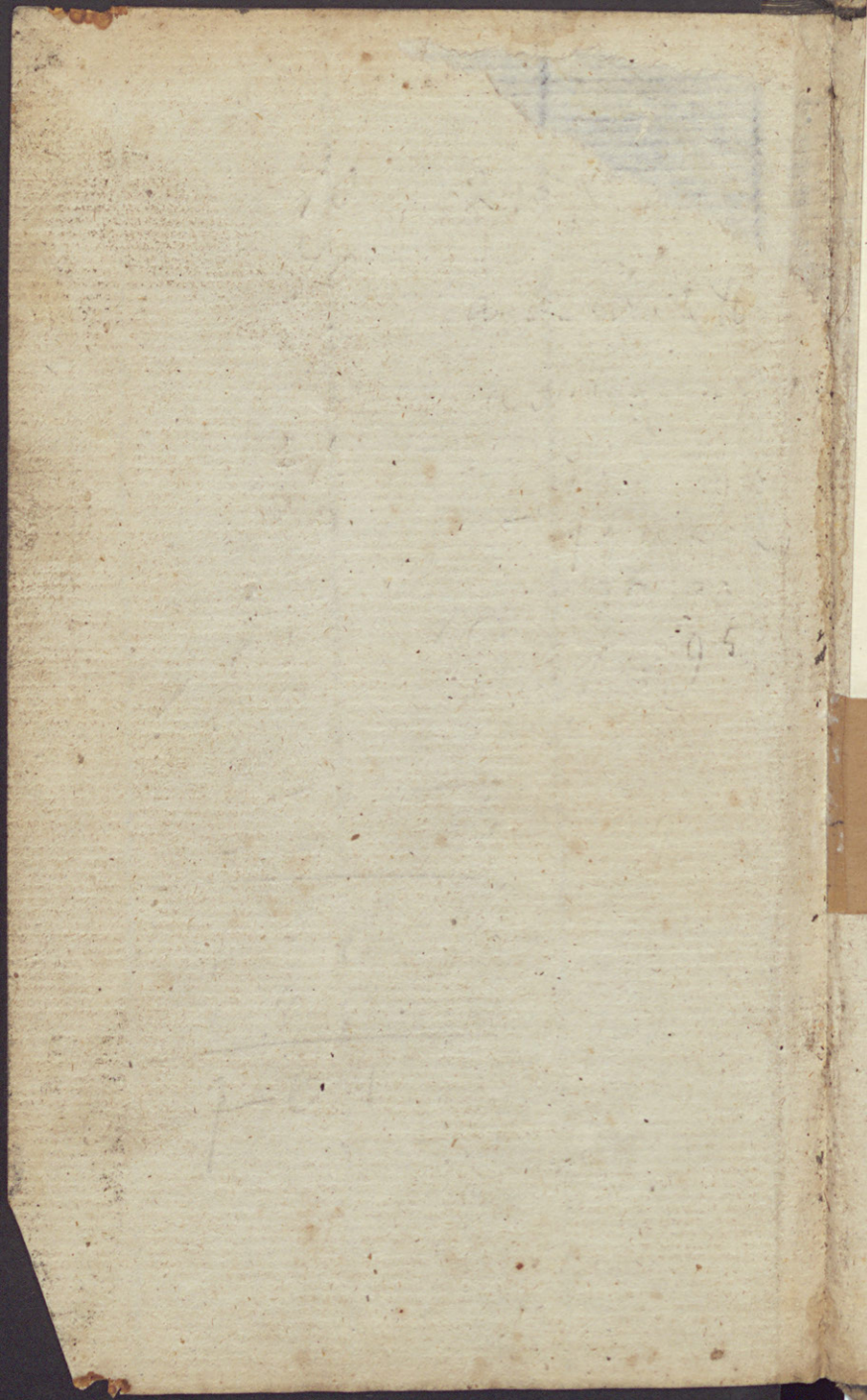
Sperik, Ferenc.

Debrecen.

P

DEBRECENI EGYETEMI KÖNYVTÁR
3740 / 1957 gyarmadási naplószám

750550

